

Zaštita potrošača

KVALITET PREHRAMBENIH PROIZVODA I PRAVILNICI PO KOJIMA JE DEFINISAN

Zakon o šumama

POŽARI KAO TRAJNI PROBLEM

Burne ljetne aktivnosti

Cijenjeni privrednici i poslovni partneri,

Još jedno izdanje magazina Glasnik Privredne/Gospodarske komore FBiH je pred vama, a u kojem donosimo detalje najznačajnijih aktivnosti naše komore kao i druge interesantne teme.

Organizatori 40. međunarodnog sajma poljoprivrede i prehrambene industrije – Sajam šljive Gradačac 2013. su ove godine ponudili bogatu aktivnost. Sajamske dane su obilježili otvaranja dva vrlo važna proizvodna pogona, novi Mlin Nezić, kao i proizvodni pogon Zotta.

Na stranicama koje slijede prezentiramo vam i stručni osvrt na kvalitet prehrambenih proizvoda kroz sažet prikaz zaključaka Okruglog stola o temi "Kvalitet prehrambenih proizvoda i pravilnici kojim je kvalitet definisan", koji je ove godine održan u okviru Gradačaćkog sajma.

Nakon intenzivnih aktivnosti oko usaglašavanja prijedloga i brojnih amandmana usvojen je i Zakon o korištenju obnovljivih izvora energije.

U ovom broju je najava 4. kongresa pilanara jugoistočne Evrope koji će se održati 30. 10. 2013. godine u Slavovskom Brodu.

Donosimo i informaciju o posjetama P/GKFBiH delegacije Slovačke agencije za investiranje i razvoj SARIO i predstavnika AGBHC koji su organizatori predstavljanja privrede Kraljevine Bahrein na 20. sajmu ZEPS koji će se održati od 1. do 5. 10. 2013. godine.

Novosti iz Evropskog zakonodavstva je tema koja u svakom izdanju Glasnika donosi važne novine. U ovom broju prezentiramo i zajedničku poreznu politiku Evropske unije.

Na stranicama koje slijede dajemo i druge interesantne sadržaje.

Gost Glasnika je Adin Fakić, direktor « Milkos » d.o.o. Sarajevo.

Hvala vam na ukazanom povjerenju i saradnji.

Avdo Rapa, potpredsjednik P/GKFBiH

IN MEMORIAM: MIRA IDRIZOVIĆ

Privredna/Gospodarska komora FBiH oprostila se od svoje dugogodišnje uposlenice Mire Idrizović

Mira Idrizović, diplomirana pravica, svoj profesionalni angažman počela je u IGKRO "Svjetlost" Sarajevo 1974., gdje je radila do 1979. godine kada je svoj radni odnos nastavila u Privrednoj komori BiH.

U Komori BiH radila je na pravnim, kadrovskim, organizacijskim i drugim poslovima u okviru djelatnosti, što podrazumijeva lepezu aktivnosti izrade zakona i podzakonskih akata kojima se uređuje privredni sistem i unapređuje poslovanje poslovnih subjekata u BiH. Također je učestovala u radu međunarodnih, komorskih i sličnih institucija, sa ciljem promocije privrede i zastupanja interesa kada je u pitanju članstvo u međunarodnim asocijacijama i benefiti koji se realiziraju u okviru toga članstva.

Kao stručnjak u oblasti prava aktivno je učestvovala u reorganizaciji komorskog sistema Bosne i Hercegovine, nakon Dejtonskog sporazuma, i to pripremom radnih materijala za zakone o organizaciji Vanjskotrgovinske/Spoljnotrgovinske komore BiH i Privredne/Gospodarske komore Federacije BiH.

Od 2000. godine Mira Idrizović je svoj radni odnos nastavila u Privrednoj/Gospodarskoj komori FBiH, na poziciji pomoćnika predsjednika Komore za pravne i organizacijske poslove. Osim pripreme materijala i prijedloga za organe Komore, u njihovom redovnom angažmanu, osnovni zadaci i poslovi bili su Evropska unija – principi poslovanja, zakonodavstvo i njegova primjena u privrednim sistemima zemalja, uređenje ekonomskog prostora, standardi, kao i primjena odgovarajućih propisa koji se odnose na rad asocijacija komorskog sistema i poslodavaca, i uloga sindikata u oblasti radnih odnosa.

U posljednjih par godina Mira je radila na projektima EU (IPA), a posebno na projektima prekogranične saradnje, jačanja kapaciteta Komora, saradnje sa vladinim institucijama i nevladinim sektorom.

Sa jasnom vizijom da evropski put BiH nema alternativu, uspjela je u nastojanju da se P/G KFBiH uključi u projekte, koje je i vodila, a koji su bili od važnosti za jačanje kapaciteta Komora a time i privrede.

Mira Idrizović ostaje zapamćena kao predana radnica, dobra saradnica i radna kolegica, prijateljica uvijek spremna da ne-sebično pomogne.

IMPRESUM

GLASNIK

GLASNIK
Privredne/Gospodarske komore
Federacije Bosne i Hercegovine
Godina XIII
Septembar/rujan 2013.
Adresa:
Privredna/Gospodarska komora
Federacije Bosne i Hercegovine
- za Glasnik-
Branislava Đurđeva 10/IV
71000 Sarajevo

Kontakt: info@kfbih.com
Telefoni:
033/566 300, 217 782
Faks: 033/217 783
www.kfbih.com
Priprema:
Poslovni glasnik d.o.o. Sarajevo
Marka Marulića 2
71000 Sarajevo
033 710 340
Poslovniglasniksarajevo@bih.net.ba

Požari kao trajni problem

Na osnovu prošlogodišnjeg stanja u FBiH u pogledu šteta od požara, konstatovano je da je stanje bilo alarmantno i upozoravajuće. Materijalna i ekološka šteta je nenadoknadiv gubitak za FBiH. Angažovane su letjelice (kanaderi i helikopteri) iz susjednih zemalja za gašenje požara, što je u javnosti i stručnim krugovima izazvalo veliko nezadovoljstvo. To je trebalo biti upozorenje nadležnim institucijama i organima da se u narednoj godini izvrše sve pripreme kako bi se požari sveli na podnošljivu mjeru

Najefikasniji i najekonomičniji način borbe protivpožarne zaštite su preventivne mjere zaštite od požara, što predstavlja i zakonsku obavezu svih aktera u zaštiti šuma od požara. Sve ovo što se dešava je proizveo čovjek u 98 odsto slučajeva, i sadašnje stanje na gašenju, bez eliminacije uzroka nastanka, prestavlja trošenje ogromnih sredstava kada se svake godine požari u sve većem obimu javljaju sa tendencijom poprimanja raznjera elementarnih nepogoda i katastrofa po ekosistem.

Glavni nosioci zaštite šuma od požara su vlasnici FBiH i kantoni kojima je povjereno gospodarenje šumskim blagom, J.P: u oblasti šumarstva i opštinski i kantonalni štabovi zacicilne zaštite kao i nadležne inspekcije u čijoj se

nadležnosti nalaze ovi poslovi. Sve dok nam javna dobra gore u špici turističke sezone i odašiljaju jasnu poruku domaćoj i međunarodnoj javnosti o ekološkoj svijesti građana BiH, subjekti iz ove oblasti "gase požare". Ko je odgovarao za ovakvo stanje? Posljedice su neprocjenjive za potomstvo koje ovo sve posmatra i analizira.

Jedna od osnovnih obaveza Ministarstva za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo je evidentiranje broja i vrste požara i procjena šteta u šumama i na šumskom zemljištu i izrada izvještaja o stanju za proteklu godinu. Na osnovu informacija dobijenih od uposlenika Ministarstva izvještaj je urađen, ali nije oficijelno usvojen n

Vladi kako bi bio dostupan javnosti. Poseban problem u ovoj vrlo kompleksnoj problematici predstavlja nepostojanje Zakona o šumama od 2009. godine u kojem bi se morale definisati sve nadležnosti u pogledu zaštite šuma od požara, mada je problematika zaštite od požara regulisana i drugim zakonima. Kupovina sofisticirane opreme za ranu detekciju dima i pojava vatre u šumi, nabavka aviona za gašenje požara i helikoptera za gašenje požara kao i formiranje jedinstvenog centra za organizovanje i komandovanje gašenjem sa uvođenjem jedinstvenog informacionog sistema za praćenje stanja i koordinaciju gašenja predstavlja minimum buduće aktivnosti u periodu koje bi vlada Federacije trebala poduzeti.

U državama koje imaju zakon o šumama i koje imaju organizovanu i uređenu zaštitu šuma broj požara je zamenljiv ili ih nema.

Sigurno je da se dosadašnje štete od požara u 2013. godini imogu iskazivati u stotinama miliona eura za područje FBiH, što je kao i prethodne godine zahtijevalo angažovanje aviona i helikoptera na gašenju iz susjednih država, a da se na nivou entiteta ovaj problem nije trajno riješio. Očigledno je da je zbog nepostojanja Zakona o šumama nadležnost na prevenciji, pripremi, organizaciji i gašenju požara podijeljena na više nivoa, tako da je koordinacija na poduzimanju zaštite šuma prešla sa nivoa Federalne uprave za šumarstvo, kojoj su prenesena upravljačka prava na šumama, na druge subjekte koji obavljaju ove poslove.

Zbog klimatskih promjena na planeti u narednom periodu možemo očekivati povećanje elementarnih nepogoda, posebno kada su u požari u pitanju, a vlasnici šuma ovim činjenicama ne poklanjaju dovoljno pažnje i značaja, tako da će resurs i dalje biti ugrožen, odnosno da ćemo svake godine samo konstatovati ovako poražavajuće stanje.

Nepostojanje legislative iz oblasti šumarstva će i dalje doprinositi sve većem uništavanju šuma, jer su štete od krađe drveta u šumama, bespravna gradnja, uzurpiranje državnog zemljišta, erozija i klizišta, bespravna izgradnja saobraćajnica i ugrožavanje zdravlja ljudi i biodiverziteta, mnogo veći od šteta od požara. Jesmo li mi toliko bogata država da sebi dozvoljavamo ovakav luksuz i poigravamo se sa razvojem i unapređenjem zaštite prirodnih resursa univerzalnog značaja.

*Dipl.ing šum. Midhat Ahmetović,
dopredsjednik Grupačije šumarstva P/GKFBiH*

Usvojen zakon o korištenju obnovljivih izvora energije i efikasne kogeneracije

Sjednici Odbora Sekcije obnovljivih izvora energije, održanoj u junu u Sarajevu, prisustvovao je i Slavija Šućur, predsjedavajući Odbora za energetiku, rudarstvo i industriju Predstavničkog doma Parlamenta FBiH.

Nakon kraće rasprave oko izmjena Prijedloga zakona o korištenju OIE i efikasne kogeneracije, na kraju je zaključeno da se prihvate ponuđeni amandmani Komisije za usaglašavanje. Kako je cilj Sekcije OIE da se Zakon što prije donese, iako su članovi imali određenih sugestija, zadržan je stav da ipak ostane dostavljeni prijedlog Komisije, kako bi se ova oblast što prije regulisala.

Očekuje se da će u narednom periodu predstavnici Sek-

cije i sličnih srodnih asocijacija učestvovati u donošenju pravilnika, drugih podzakonskih akata (metodologija i sl), koji su utvrđeni Prijedlogom zakona.

S obzirom da i Zakona o električnoj energiji kao i Zakona o koncesijama dobrim dijelom regulišu i ovu materiju, smatra se nužnim da u dalje njihove procedure budu uključeni članovi Sekcije kao eksperti za ovu oblast.

Zakon o korištenju obnovljivih izvora energije i efikasne kogeneracije FBiH usvojen je na oba doma Parlamenta Federacije BiH a objavljen je u Službenim novinama FBiH br. 70/13, od 11. septembra 2013. godine.

Lejla Sadiković

Kvalitet prehrambenih proizvoda i pravilnici po kojima je definisan

Po važećim ISO normama, kvalitet proizvoda definisan je kao skup svih svojstava i karakteristika proizvoda ili usluga koje se odnose na njihovu mogućnost da zadovolje utvrđene ili izražene potrebe. To je mjera ispunjenja svih pojedinačnih svojstava kvaliteta proizvoda koje proizvođač nudi potrošaču u proizvodno-uslužnom lancu od samog početka proizvodnje do trenutka njegovog plasmana i realizacije na tržištu. Dakle u svim granama savremene industrijske proizvodnje mjera za kvalitet proizvoda je stupanj ispunjenja postavljenih zahtjeva izraženih kroz njegove stvarne karakteristike i svojstva, a sam kvalitet je zbir svih pojedinačnih svojstava kvaliteta.

U svakoj granskoj oblasti proizvodnje najveći dio pojedinačnih svojstava kvaliteta definisan je odgovarajućim pravilnicima ili zakonima u kojima su naznačeni odgovarajući parametri pojedinačnih svojstava kvaliteta proizvoda. Shodno tome, u savremenoj poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambeno-prerađivačkoj industriji dio tih svojstava kvaliteta proizvoda treba da čine oni parametri pomoću kojih su definisane neke od njihovih karakterističnih vrijednosti izražene u nominalnom ili opisnom obliku. Uspješnom formulacijom osnovnih pojedinačnih svojstava kvaliteta svježih sirovina od voća, zatim uspješnom formulacijom pojedinačnih svojstava kvaliteta prerađevina dobivenih industrijskom preradom ovih sirovina u odgovarajuće vrste poluproizvoda ili gotovih proizvoda, izvršenom odgovarajućim pravilnikom, treba da budu ravnopravno zaštićeni interesi proizvođača sirovina u primar-

noj poljoprivrednoj proizvodnji, industrijskih prerađivača poljoprivrednih proizvoda, potrošača kao i interesi države. U vrijeme kada su na ovim prostorima bili na snazi takvi pravilnici, uspješno su egzistirali proizvođači i prerađivači voća. Poznato je da je nekada naš najveći prerđivač voća u voćne sokove „Bosanka“ iz Doboja godišnje prerađivala preko 20.000 tona svježeg voća. Jedan od glavnih razloga nepostojanja interesa za izgradnju novih prerađivačkih kapaciteta su trenutno važeći pravilnici koji definišu pojedinačna svojstva kvaliteta voća i njegovih prerađevina. Evidentno je da se stupanjem na snagu novih pravilnika gubi svaki komercijalni interes za povratak na intenzivnu proizvodnju i industrijsku preradu voća u voćne sokove. Na taj način direktno se ispoljava negativan uticaj ovih pravilnika na perspektivu razvoja voćarstva. Upravo zbog toga trenutno postoji naglašena potreba kvalitetnije zaštite

interesa proizvođača voća, industrijskih prerađivača voća, potrošača i zaštita interesa države.

Zaštita interesa svih aktera u lancu

Da bi zaštita interesa svih aktera ovog lanca bila dugoročno ostvariva, ona mora biti zasnovana i na dugoročnoj strategiji razvoja voćarstva i industrijske prerade njenih sirovina. Da li je u našoj državi u tom smislu postignut odgovarajući cilj tokom izrade i usvajanja „Pravilnika o voćnim sokovima, voćnim nektarima i sličnim proizvodima“, zatim „Pravilnika o osvježavajućim bezalkoholnim pićima i sličnim proizvodima“, kao i „Prednacrtu prijedloga Pravilnika o pružanju informacija potrošačima o hrani“? Zbog toga se sasvim opravdano postavlja pitanje: da li je moguće reći da svi akteri ovog proizvodno-potrošačkog lanca po načinu definisanja osnovnih parametara kvaliteta sirovina i gotovih proizvoda imaju ravnopravn status? Odnosno, da li ovi novi pravilnici dugoročno štite interese domaćih proizvođača poljoprivrednih proizvoda, zatim domaćih industrijskih prerađivača poljoprivrednih proizvoda, da li štite interese potrošača i konačno da li ovakvi pravilnici mogu da budu i u funkciji zaštite interesa strategije poljoprivrednog razvoja u državi?

Zbog pogrešnog pristupa načinu i strategiji njihove izrade, zbog njihovog ukupnog sadržaja, trenutno važeći pravilnici direktno sprečavaju i ugrožavaju razvoj odgovarajuće primarne poljoprivredne proizvodnje zajedno sa segmentom industrijske prerade tih vrsta sirovina. Na taj način direktno ugrožavaju i interese potrošača i države.

Za razliku od takvih pravilnika, interesi proizvođača sirovina primarne poljoprivredne proizvodnje kao i inte-

resi industrijskih prerađivača ovih vrsta sirovina treba da budu direktno stimulisani korektno izrađenim pravilnicima koji definišu osnovna pojedinačna svojstva kvaliteta sirovina i gotovih proizvoda. Taj stimulans treba da se odvija tako da kvalitet sirovina i njihovih prerađevina bude jasno definisan parametrima kvaliteta koji moraju nepromijenjeni da egzistiraju između proizvođača sirovina, prerađivača sirovina u odgovarajuće poluproizvode kao i proizvođača finalnih proizvoda dobivenih korištenjem ovih vrsta sirovina i njihovih poluproizvoda. Konačni cilj svakog pravilnika, kojim su definisana pojedinačna svojstva kvaliteta, treba da bude zaštita interesa potrošača i zaštita interesa države.

Zaključci Savjetovanja

Sa najiskrenijim željama o postizanju tog cilja u sklopu stručnog savjetovanja, koje se svake godine održava na međunarodnom Sajmu šljive u Gradačcu, ove godine je u organizaciji Udruženja potrošača Tuzlanskog kantona, Udruženja potrošača Kantona Sarajevo i Udruženja potrošača Bosansko-podrinjskog kantona održan Okrugli sto o temi “Kvalitet prehrambenih proizvoda i pravilnici kojima je kvalitet definisan”. Rezultat ove rasprave formulisao je kao:

Zaključci:

Prilikom izrade i pisanja Pravilnika pod nazivima „Pravilnik o voćnim sokovima, voćnim nektarima i sličnim proizvodima“ i „Pravilnik o osvježavajućim bezalkoholnim pićima i sličnim proizvodima“ nije vođeno računa o strategiji razvoja voćarstva na području BiH. Ako je ipak i

vođeno računa o strategiji razvoja voćarstva na ovom području, ta strategija je najvjerojatnije bila usmjerena protiv razvoja voćarstva u BiH. Zbog toga je pod hitno potrebno pristupiti izmjeni teksta oba pravilnika, a da se pri tome vodi računa o strategiji razvoja voćarstva u BiH uz obavezu da se poštuju i smjernice EU.

Posmatrano iz aspekta struke, nauke i potrebe zaštite interesa proizvođača voća, interesa industrijskih prerađivača voća i povrća i potrošača, nije postojao nikakav opravdan razlog za izmjenom naziva „Pravilnik o kvalitetu proizvoda od voća, povrća i pečurki i pektinskih preparata“. Zbog toga je potrebno odmah pristupiti proceduri koja omogućava vraćanje suštinskog sadržaja i naziva nekadašnjeg Pravilnika, a da se pri njegovoj izradi poštuju smjernice EU.

Naziv Pravilnika „Pravilnik o voćnim sokovima, voćnim nektarima i sličnim proizvodima“ nije odgovarajući. Nestručno je formulisan. Uz to sada je i laiku jasno da je upotreba pojmova koji se koristi u ovom pravilniku kao „nektar“ ili „voćni nektar“ i „sličnim proizvodima“, isključivo u funkciji obmane potrošača i države. Zbog toga u ovom pravilniku i pojam nektar treba izbaciti iz upotrebe. Ukupan sadržaj teksta, metodologija njegove izrade i sam naziv Pravilnika mora biti drugačije formulisan. Pri tome ostaje obaveza da se to mora

izvesti u skladu sa smjericama EU, ako su one stručno korektne.

Važeći „Pravilnik o voćnim sokovima, voćnim nektarima i sličnim proizvodima“ veoma površno i nestručno definiše osnovna pojedinačna svojstva kvaliteta sirovina i gotovih proizvoda. Posebno se to odnosi na definisanja pojedinačnih svojstava kvaliteta svih vrsta plodova voća i povrća. S obzirom da su prilikom takvog načina definisanja osnovnih pojedinačnih svojstava kvaliteta sirovina korišteni neodgovarajući, odnosno nestručni tehničko-tehnološki pojmovi i izrazi, potrebno je odmah pristupiti njihovoj izmjeni. Suštinski to podrazumijeva potpunu izmjenju metodologije izrade sadržaja i naziva „Pravilnik o voćnim sokovima, voćnim nektarima i sličnim proizvodima“, ali da se pri tome apsolutno poštuju smjernice EU, ako su one stručno korektne.

Naziv Pravilnika „Pravilnik o osvježavajućim bezalkoholnim pićima i sličnim proizvodima“ je nestručno definisan. U stručnom tehnološko-tehničkom smislu naziv kao takav je neprihvatljiv. Suštinski posmatrano to podrazumi-

jeva potpunu izmjenju metodologije izrade sadržaja i naziva ovog pravilnika, tako da se pri tome apsolutno poštuju smjernice EU, ako su one stručno korektne.

Način definisanja pojedinačnih svojstava kvaliteta grupe proizvoda dat u „Pravilniku o osvježavajućim bezalkoholnim pićima i sličnim proizvodima“, izvršen je korištenjem nestručnih ili paušalno površnih tehničko-tehnoloških izraza. Zbog toga je potrebno odmah pristupiti njihovoj izmjeni i tome apsolutno poštovati smjernice EU.

Kao generalno pravilo o informisanju potrošača o pojedinačnim svojstvima kvaliteta proizvoda potrebno je primijeniti načelo ili princip koje bi približno trebalo da glasi: Informacija data ili saopštena potrošaču oko pojedinačnih svojstava kvaliteta prehrambenih proizvoda pisanim tekstom na deklaraciji na originalnom pakovanju proizvoda, ili bilo kojim drugim od raspoloživih sredstava i medija dostupnih užem ili širem krugu potrošača, ni jednim načinom ili vidom tog saopštenja ili informacije ne smije potrošača da dovodi u zabludu o kvaliteta proizvoda.

Potrebno je za sve vrste osvježavajućih bezalkoholnih pića, zatim za sve vrste sirovina i poluproizvoda iz kojih se proizvode osvježavajuća bezalkoholna pića, odgovarajućim pravilnicima, definisati nominalne vrijednosti minimalno potrebnog procenta njihove suhe materije tako da se pri tome apsolutno poštuju smjernice EU, ako su one stručno korektne.

Za sve vrste plo-

dova voća, zatim za sve vrste njihovih prerađevina koje se u obliku poluproizvoda koriste u proizvodnji prirodnih i ostalih vrsta voćnih sokova, potrebno je odgovarajućim pravilnicima definisati nominalne vrijednosti minimalno potrebnog procenta njihove suhe materije tako da se pri tome apsolutno poštuju smjernice EU.

S obzirom na brojnost i stručnu šarolikost u obrazovanju korisnika pravilnika kojim su Zakonom definisana pojedinačna svojstva kvaliteta određenih vrsta sirovina i njihovih prerađevina, predlažemo: Sve zakonske odredbe i parametri kvaliteta koji određenim pravilnikom definišu kvalitet odgovarajućih proizvoda, ubuduće da budu pisane i štampane tako da u potpunosti čine sastavni dio jedinstvenog teksta odgovarajuće vrste pravilnika. Ovakvom metodologijom pisanja i izrade ovih pravilnika ostvaruju se uslovi ravnopravnih mogućnosti pristupa svih detalja pravilnika svakom ko ga primjenjuje.

Hakija Porobić

Pala proizvodnja ploča za dodatnih 5,5%

Prošle godine je proizvedeno 28,7 mil. m³ ploča, što je dodatni pad u odnosu na 2011. godinu, a prema predkrižnom rezultatu iz 2007., kada se proizvelo 37,8 mil. m³ iverica, MDF, OSB i drugih ploča vlaknatica, smanjenje proizvodnje iznosi čak 25%, objavljeno je na skupštini Evropskog udruženja proizvođača ploča (EPF) početkom jula u Dablinu.

Dva glavna korisnika ploča – industrija namještaja i građevinarstvo proživljavaju snažne posljedice krize koja se još uvijek osjeća i u ovom sektoru. MDF ploče i dalje bilježe najveći pad u potražnji.

Ovo strukovno udruženje osim brige za interese svojih članova igra važnu ulogu u lobiranju i kreiranju zakonskih rješenja u Bruxellesu, posebno u pitanjima zaštite okoline, a prošle godine je bilo jedan od organizatora izložbe o drvetu i drvnim materijalima u Evropskom Parlamentu. Š.A.

Slavonski Brod

4. kongres pilanara jugoistočne Evrope

Na centralnom regionalnom okupljanju pilanara i ove godine se krajem oktobra, tačnije 30. 10. 2013. godine očekuje preko 300 sudionika iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Slovenije, Makedonije, Rumunije i Crne Gore, a važan doprinos skupu dat će međunarodni stručnjaci iz Austrije, Njemačke, Italije kao i predstavnici sektorskih udruženja iz Bruxellesa.

Pilane u Hrvatskoj će prve osjetiti teret priključenja EU, pa se očekuje da će se trećina njih zatvoriti u naredne dvi-

je godine, slično slovenskim scenarijima, u kojima su bez sirovine ostale donedavno uspješne pilane.

Kako opstati? Kako zadržati tržišne pozicije i učiniti pilansku proizvodnju profitabilnom? Gdje prodavati rezanu građu? Odgovore na ova pitanja te ostale teme, poput dostupnosti sirovine, te iskorištavanju drvnog ostatka i proizvodnji energije iz drva, ponudit će vodeći pilanari, šumari, trgovci drvetom, dobavljači tehnologija i predstavnici nadležnih institucija iz zemalja regije. Strani stručnjaci vrlo često ističu prednost kvalitetnog šumskog resursa u regiji JI Evrope, te smatraju kako upravo drvna industrija i pilanarstvo trebaju biti strateške privredne grane tog područja, međutim lokalne pilane sve češće posluju s gubicima.

Tehnološki partneri kongresa predstaviti će u Slavonskom Brodu niz tehnološko-organizacijskih noviteta, modernih strojeva i alata u pilanarstvu, uključujući sisteme za otpušivanje, sušenje drva, usitnjavanje ostatka, kogeneracijska postrojenja, proizvodnju peleta i druge novitete.

Organizatori pozivaju sudionike da prijave predavanja, prezentacije svojih noviteta ili sudjelovanje u diskusijama i panelima vezano uz aktualne teme pilanarstva. Više na www.kongres-pilanara.com ili na mail@drvo-namjestaj.hr

Š.A.

Otvoren 40. sajam šljive u Gradačcu

Međunarodni sajam poljoprivrede i prehrambene industrije – Sajem šljive u Gradačcu, 40. po redu, otvoren je 28. augusta

Sajamsku manifestaciju otvorili su **Nermin Nikšić**, federalni premijer, **Valentin Incko**, visoki predstavnik za BiH i **Jerko Ivanković Lijanović**, federalni Ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva.

Na Sajmu je predstavljeno više od 280 izlagača iz Hrvatske, Srbije, Turske, Italije i Bosne i Hercegovine, na 13.000 kvadratnih metara otvorenog i zatvorenog prostora.

Prvog dana izuzetno bogate sajamske manifestacije, a u povodu obilježavanja jubilarnog 40. sajma šljive u Gradačcu, dodijeljena su priznanja za dugogodišnje učešće, doprinos i afirmaciju ove sajamske manifestacije. Za četrdeseti sajam dodijeljeno je 40 priznanja izlagačima, institucijama i pojedincima.

Direktor Gradačaćkog sajma **Husein Topčagić** ovom pri-

likom zahvalio se izlagačima, partnerima i sponzorima međunarodnog Sajma poljoprivrede i prehrambene industrije Sajma šljive na podršci i njihovoj dugogodišnjoj privrženosti Gradačcu i ovom sajmu.

Prvi dan sajma obilježen je i otvorenjem novog proizvodnog kapaciteta Mlina Nezić.

Svečanu vrpcu su presjekli **Sulejman Tihić**, dopredsjedavajući Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH i **Halil Nezić**, utemeljitelj ideje o izgradnji ovih mlinskih kapaciteta.

- Sve je počelo radom mlina kapaciteta 30 tona/24 sata još 1986. godine, da bi se 1990. godine otvorilo privatno preduzeće „Eurotrans“, koje smo zamišljali kao transportno preduzeće. Tako je i bilo do 1992. godine, a onda zbog rata nastaje prekid, sve do 1996. godine.

Tada nastavljamo sa radom i ulažemo u transport i tran-

sportne usluge, da bi 1999. godine krenuli sa povremenom preradom pšenice, odnosno uvozom i korištenjem domaće sirovine. Sve je to uticalo da smo već 2001. godine pokrenuli izgradnju novog mlina od 100 t/24h.

Potrebe za našim proizvodima i uslugama su stalno rasle, a kapaciteti u kojima su radili nisu mogli zadovoljiti tržište. Zbog toga smo 2009. godine pokrenuli novi projekat, izgradnju Novog mlina i silosnog prostora od 12.000 tona na parceli od 15.000 metara kvadratnih.

Ovaj Novi mlin je kapaciteta 200 t/24h, sa savremenom opremom, softverskim upravljanjem i modernom pakirnicom, tako da sada možemo da adekvatno odgovorimo potrebama tržišta, rekao je na ceremoniji otvaranja Hasan Nezić, vlasnik firme.

Prvog dana 40. jubilarnog Sajma

šljive, u Gradačcu je otvorena Mljekara Zott SEE (Zott jugoistočna Evropa), članica njemačke grupacije «Zott», koja iz svojih proizvodnih pogona plasira mliječne proizvode na tržište BiH i zemalja zapadnog Balkana.

Drugog dana Sajma dodijeljene su medalje za kvalitet proizvoda. Uručeno je 40 medalja, i to 27 zlatnih, 12 srebrenih, dvije bronzane i priznanje za doprinos Udruženje obrtnika Gračanica. Zlatne medalje uručio je Jerko Ivanković Lijanović, ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBiH, srebrne Imšir Škahić, ministar poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva TK, a bronzane prof. dr. emeritus Dževad Jarebica.

Ocjenu kvaliteta prijavljenih proizvoda vršio je Poljoprivredno-prehrambeni fakultet iz Sarajeva. ○

Milkos d.o.o. Sarajevo

Opredijeljeni za napredak

Sarajevska mljekara Milkos osnovana je 1953. i ove godine je obilježila 60 godina postojanja. Poslije rata obnovljena je donacijom UNICEF-a koja je bila zamišljena kao pomoć djeci Sarajeva. Teloptic grupacija 2004. godine privatizira mljekaru i preuzima obavezu, po ugovoru sa Kantonalnom agencijom za privatizaciju, investicije od 16 miliona KM. Obavezuje se i da će uz zadržavanje postojećih zaposliti još 70 novih radnika.

Direktor Milkosa Adin Fakić kaže: - **Odmah nakon potpisivanja ugovora krenuli smo u ispunjavanje i realizaciju uvjeta iz Ugovora. Iako je dogovorena investicija od 16 miliona KM, mi smo u mljekaru investirali oko 30 miliona KM, što je duplo više od traženog. U međuvremenu svi računi mljekare su bili blokirani, tako da smo poslovali preko Teloptic grupacije, da bismo ih nakon tri godine deblokirali i počeli da poslujemo kao samostalni privredni subjekat. Danas je u Milkosu zaposleno 142 ljudi. Tokom privatizacije zaposleno je oko 100 novih radnika, što je također više od onoga što je precizirano Ugovorom.**

Mljekara je iz centra grada premještena na novu lokaciju, u industrijsku zonu u Blažuju. Fakić ističe da su prilikom razmišljanja o izmještanju odlučili da to bude industrijska zona, gdje se osim Milkosa nalaze proizvodni pogoni kompanija kao što su Akova, Coca Cola, Argeta i dr. Na novoj lokaciji izgrađeni su svi objekti, od pratećih energetskih, do postrojenja za vodu, zrak, ledenu vodu... Oprema kojom raspolaže mljekara u momentu kupovine bila je zadnja riječ tehnologije, jer su, kako ističe Fakić, htjeli prevazići činjenicu da se u oblasti proizvod-

PROIZVODNJA PODCIJENJENA

Nelikvidnost, dugi rokovi plaćanja i do 120 dana, visoki nameti na plaće, nezadovoljavajuće plate i mnogi drugi problemi guše bh. privredu. Zbog visokih poreza na doprinose, firme nemaju mogućnost povećanja i rasta plata, što mnoge odvodi prvo u sivu, a onda i u crnu zonu poslovanja. Fakić ističe da država nema osjećaja za proizvodnju. Proizvodnja je u osnovi, ne samo kod nas nego i u svijetu, podcijenjen sektor. Ono što država radi je da sve svoje probleme prebacuje na leđa privrede.

nje mlijeka tek svakih 30 do 40 godina dešavaju neke značajnije promjene.

- **Mi smo zahvaljujući sreći i tajmingu u tom razdoblju instalirali najmoderniju opremu od najvećih svjetskih proizvođača. Procesnu opremu kupili smo od danske kompanije HPVSPX koja je najjača u svijetu za ovu vrstu opreme. Bitno je istaći je da je sve kupljeno od stranaca sa kojima imamo veoma uspješnu komunikaciju.**

Osim mljekare, koja je automatizirana i omogućava visokokvalitetnu higijensku proizvodnju, izgrađena je i sira- na u kojoj se proizvodi feta sir. Instalacija modela za filtra-

ciju feta sira u tom trenutku bila je najnovija, te je Milkos uz jednu rusku, prva mljekara u svijetu koja je instalirala taj kapacitet.

Milkos danas proizvodi oko 150 proizvoda, dok je prije privatizacije bilo svega 40-ak, što će reći da je proizvodnja obogaćena sa više od sto novih proizvoda.

- Sva ta dešavanja išla su u fazama. Vlasnik kompanije dao je priliku mladim ljudima, našem visokobrazovanom domaćem kadru. Danas kompanija zapošljava visokostručni kadar koji nam je omogućio ovo što danas imamo, naši proizvodi su vrhunskog kvaliteta i ima ih dosta koje nijedna mljekara u regiji nije u mogućnosti napraviti, jer nema opremu koju mi imamo. Naš kadar sastoji se od inženjera prehrambene tehnologije, doktora veterinarske medicine, biologa, magistranata mikrobiologije, te inženjera mašinstva i elektrotehnike. Sav kadar je sa našeg sarajevskog univerziteta, kaže direktor Milkosa.

Ono što je posebno bitno istaći je, da je ponovo pokrenut otkup mlijeka, iako je stara mljekara ostavila negativnu sliku zbog dugova, neisplaćenog preuzetog mlijeka, niskih cijena, zbog čega su mali farmeri morali da prestanu sa proizvodnjom jer nisu bili u mogućnosti da plasiraju i naplate isporučeno mlijeko.

Domaći kvalitet

Mlijeko koje prerađuje sarajevska mljekara je sto posto domaćeg porijekla i kupuje se na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine, a najznačajnija područja sa kojih se snabdijeva mljekara su Tuzlanski i Sarajevski kanton, te Sarajevsko-romanijska regija (od Foče preko Rogatice, Soko-

ca, Han Pijeska do Vlasenice).

- To je prostor sa kojeg dobavljamo mlijeko unazad devet godina. Krenuli smo sa otkupom 200 litara mlijeka dnevno, a danas kupujemo i do 10.000 litara dnevno sa tog područja. Imamo oko 700 kooperanata sa kojima radimo direktno i isto toliko onih od kojih indirektno otkupljujemo preko zadruga i firmi koje se bave otkupom mlijeka, najviše sa područja Vlašića i Srednjobosanskog kantona, te Zeničko-dobojskog kantona, kaže Fakić, te dodaje da Milkos pokriva tržište na kojem živi više od pola miliona ljudi i to je jedna od bitnih činjenica kada je u pitanju plasiranje mliječnih proizvoda. Iako se distribuira na cijelom teritoriju države, Fakić ističe da distribucija mlijeka u Republici Srpskoj ide lošije, ne zbog plasmata, nego zbog činjenice da je izražen lokalpatriotizam gdje u principu svako kupuje svoje. To je slučaj i u zapadnoj Hercegovini, iako Milkos trgovcima nudi dobre cijene mlijeka. Ipak, drugačija je situacija u istočnoj Hercegovini gdje je najbitnije ponuditi najpovoljniju cijenu. Tržište cijele BiH pokriva se preko šest vlastitih regionalnih centara.

KOMORA

- Objektivno govoreći, Komora nas je pozivala nekoliko puta na sajmove i često smo dobijali pozive za predstavljanje u nekim zemljama u organizaciji komora, i to je dobro ukoliko komorski sistem to sufinansira, kaže Fakić, te ističe kako odlazak na sajmove o vlastitom trošku nije isplativ.

- Doista, dobijamo mnogo poziva iz komore kada dolaze neki investitori izvana, ali problem je što oni dođu da nešto prodaju nama, tako da je vrlo teško sklopiti dogovore.

OTVORENI PREMA NAUČNOJ ZAJEDNICI SARAJEVA

Milkos je jedna od rijetkih kompanija koja forsira saradnju sa naučnim institucijama u Sarajevu.

- Suradujemo sa Veterinskim i Poljoprivrednim fakultetom, Visokom zdravstvenom školom, te srednjom Poljoprivrednom školom. To su naši partneri i njihovi učenici i studenti redovno dolaze u posjetu Milkosu, dok Poljoprivredna škola obavlja i dvodnevnu praksu u mljekari Milkos, ističe Fakić i dodaje - Naša vrata su otvorena i svim studentima veterinarskog fakulteta koji imaju mogućnost da dolaze obavljati praksu u našim pogonima. Nekoliko studenata je radilo i svoje magistarske teze u Milkosu i, kako kaže direktor Fakić, oni su ponosni na suradnju sa naučnom zajednicom Sarajeva, i posebno podvlači otvorenost mljekare prema naučnim institucijama.

Veliki uspjesi u 2013.

Ciljevi koje je Milkos sebi postavio idu u dobrom smjeru i ove godine ostvarene su tri velike pobjede koje su dokaz toga. Prije svega, Milkos nije bio dotaknut krizom sa aflatoksom, a direktor Fakić ističe kako je sarajevska mljekara jedina koja nije bila predmet napisa u štampi vezano za taj problem. Kako kažu, nisu to iskoristili da se istaknu na tržištu, jer to nisu smatrali fer potezom, ali time su ostavili mogućnost kupcima da sami odluče šta je najbolje za njih. Direktor sarajevske mljekare ističe da se problem sa aflatoksom mogao dogoditi bilo kome, a nastao je zbog ishrane. Naime, kukuruz uvezen iz Srbije bio je zaražen gljivicom koja proizvodi aflatoksin, a problem je bio u lošem skladištenju proizvoda, a dodatni problem je bila suša te godine. Imali su sreću što je korištena hrana od kontrolisanog dobavljača, te i zbog činjenice da sa-

mi proizvode hranu koja čini 80 posto ishrane.

Druga velika stvar je izvoz u Tursku, gdje je od 14 kompanija samo četiri dobilo dozvolu za izvoz, a među njima i ova mljekara.

- Osim toga, izvozimo na tržište zemalja CEFTA-e, a do 1. jula najveće tržište je bila Hrvatska na koju je Milkos plasirao 50 posto od ukupnog izvoza, govori direktor Fakić, te dodaje da su od 1. jula, otkad je onemogućen izvoz u Hrvatsku, fokusirani na tržište Crne Gore i izvoz na to područje u prvih šest mjeseci ove godine veći je od cjelogodišnjeg izvoza iz 2012. godine.

- Također smo reanimirali tržište Makedonije i tamo povećali izvoz, tako da smo izgubljeno nastalo zatvaranjem hrvatskog tržišta namirili. Imamo pismeni zahtjev za predugovor sa jednom turskom kompanijom i njegovim potpisivanjem riješit ćemo probleme nastale ulaskom Hrvatske u Evropsku uniju.

Treća velika stvar za mljekaru je da je Milkos aplikant veterinarske kancelarije EU za dobijanje EU broja, te tokom ove sedmice očekujemo dobre vijesti. EU broj bi ih vratio na tržište Hrvatske, a kažu da se ne bi zaustavili samo na tom dijelu EU.

U odnosu na predratni period, proizvodnja u segmentu mljekarstva je napredovala. Proizvodnja je veća nego prije rata, a razlog je jaka konkurencija i ulazak velikog broja stranih mljekara na naše tržište. Ipak, riječ je o velikom domaćem prerađivačkom kapacitetu koji ravnopravno učestvuje sa stranim konkurentima na tržištu. Treća je po otupu mljeka, a s obzirom da je instalirani kapacitet još uvijek nedovoljno iskorišten, cilj je da se u naredne dvije do tri godine taj popuni, što bi Milkos pozicioniralo kao lidera na tržištu BiH.

- Mljekarstvo je za našu zemlju dobar biznis, jer se ot-

kupljuje mlijeko od domaćih proizvođača, što nije slučaj sa stranim konkurentima koji ga uvoze iz svojih matičnih zemalja, posebno kada dođe do nestašice.

Farma Spreča

Ono što su u Milkosu prepoznali kao problem u BiH jeste da imamo veliki broj malih farmara, više od 80 posto farmara ima maksimalno pet krava. Također, tu je i problem sezonskog karaktera mlijeka - zimi količina pada, a ljeti naglo raste. Zbog toga i problema koje su imali u prvim godinama poslovanja, odlučili su da pokrenu vlastitu proizvodnju mlijeka i otuda je i nastao biznis plan – Farma Spreča. Projekat traje već pet godina i od trenutka kada je kupljena opustošena i devastirana farma Spreča koja je bila pod stečajem, investi-

rano je oko 15 miliona KM. Trenutno je na farmi 1.400 krava, a do kraja godine će stići još 200. Farma raspolaže sa 850 hektara zemljišta na općinama Kalesija i Živinice, a dobili su ga u zakup i koncesiju. Posjeduju vlastitu mehanizaciju, traktore, kombajne i druge priključke, te sami obrađuju zemljište i proizvode vlastitu kabastu hranu koja čini glavni dio obroka životinja. Na farmi se proizvodi svega 30 posto potrebne sirovine za rad mljekare. Iako to nije velika količina, planiraju da do kraja sljedeće godine proizvode 28.000 litara. I to bi bilo nedovoljno jer je kapacitet mljekare 200.000 litara mlijeka dnevno, a trenutno se pravi oko 80.000 litara dnevno. Razlog tome je nedostatak kvalitetnog mlijeka na našem tržištu.

- Farma Speča, prema našim zamislima, treba da bude centar za razvoj stočarstva u BiH. Ono što ćemo uraditi je da ćemo farmerima plasirati visokokvalitetne junice, pokušati ih educirati o proizvodnji mlijeka kako bi znali voditi računa o troškovima proizvodnje i da budu samoodrživi. To je naš glavni cilj. Prema analizama, minimalan broj krava koje bi farmer trebao imati kako bi zarađivao prosječnu platu i postao samoodrživ je 20. Zato je naš cilj da napravimo što veći broj farmi (mini farme) koje imaju 20+ krava, kaže Fakić.

Cilj Milkosa je da proizvodi 300.000 litara mlijeka, što znači da će se mljekara proširivati, kao i proizvodnja novih proizvoda gdje se već radi na idejnom rješenju kartonskih pakovanja novih proizvoda. U planu je nekoliko novih proizvoda i napravljeni su testni proizvodi, ali, kako kažu, ne žuri im se i sve pažljivo i dugo testiraju, ali obećavaju da će biti zanimljivih proizvoda koji su u skladu sa razvojem mliječnih proizvoda u EU. Opređijeljeni su za napredak i to podrazumijeva stalni rad na proizvodnji i ponudi novih proizvoda.

- Pratimo kretanja i radimo u skladu sa njim. Cilj je zauzeti što više pozicija na tržištu, kaže Fakić.

Na farmi Spreča je i voćnjak od pet, a u planu je da bude 22 hektra i to su uglavnom zasadi jabuke koja će se koristiti za proizvodnju soka od jabuke, dok ostale koncentrate Milkos zaleđene uvozi iz Njemačke i proizvodi sokove brenda Bona.

Medžida Čajlaković Kulanić

Tuzlanski pivari ostavili bez daha Beograđane

Tuzlanska pivara zabilježila je izuzetno uspješan nastup na 11. Belgrade Beer fest-u, koji je u periodu od 14. do 18. avgusta 2013. u organizaciji Beogradske kulturne mreže, na Ušću okupio najbolje evropske i svjetske pivarske kuće.

Radi se o najvećem feestivalu piva u jugoistočnoj Evropi, koji je u posljednjoj deceniji posjetilo više od 5,5 miliona ljudi. Festival je praćen brojnim kulturnim i zabavnim sadržajima, a na njemu je ove godine predstavljeno pedeset pivskih brendova iz cijeloga svijeta. Tuzlanski pivari dobili su poziv da budu u društvu najboljih, jer su „pivara sa dugogodišnjom tradicijom i proizvodima visokog kvaliteta, proizvedenim po staroj recepturi na prirodan način“.

Prema riječima Zlatana Pejića, direktora Tuzlanske pivare, odlazak na Sajam u Beogradu uslijedio je nakon zvaničnog poziva da se predstavi tradicionalna proizvodnja kakva se još održala samo u rijetkim tvornicama piva na Balkanu.

- Sa zadovoljstvom smo prihvatili poziv i predstavljanje naših proizvoda istočnim susjedima. Uvjeren sam da će naša kvaliteta biti prepoznata i da ćemo tuzlansko pivo vratiti na ovo tržište. Istovremeno, zadržavamo izuzetno visoku poziciju na bosanskohercegovačkom tržištu, istrajavajući na održavanju kvalitete kakvu naši konzumenti prepoznaju još od 1884. godine, kazao je direktor Pejić.

Brojnim gostima 11. Belgrade Beer fest-a Tuzlanska pivara se predstavila brendom *Tuzlanski pilsner*, pokazavši da su očekivanja organizatora nadmašena, te zadržan nivo nastupa kakav i zaslužuje pivo koje se posljednje dvije godine nalazi u Top 10 evropskih piva.

Podsjetimo, Tuzlanska pivara je jedina u Bosni i Hercegovini koja je posljednjih nekoliko godina, u vrijeme teške ekonomske krize, zabilježila značajan porast proizvodnje i prodaje. Samo u prošloj godini taj rast je dostigao skoro deset posto u odnosu na prethodnu. Pored brenda *Tuzlanski pilsner*, na tržište je lansirano pivo *Erster* sa njemačkom tehnologijom koje karakteriše nešto gorči okusom, što je ovom proizvodu osiguralo izvrstan plasman, čime su se stvorili uslovi za uvođenje i niza novih proizvoda. Poseban hit

bila je pojava *Premium crnog piva*, a potom i *Premium radlera*, sa okusom limuna i grejpa. Ova dva proizvoda oborila su sve moguće rekorde prodaje. Uvedena je linija proizvodnje sokova, a brend *Ledena* pozicionirao se veoma visoko na rang-listi po kvalitetu i prodaji. Rad na marketingu i dizajnu ambalaže proteklih godina skrenuo je pažnju ne samo domaćih konzumenata, već i širom svijeta gdje se proizvodi tuzlanske pivare danas plasiraju. Očuvani principi stare pivarske tradicije spojeni sa novim tehnologijama i dizajnom Tuzlanskoj pivari otvorili su put ka evropskom tržištu. Upravo je takav odnos prema konzumentima na štand Tuzlanske pivare privukao veliki broj gostiju, tako da je *pilsner* bio svojevrsan hit 11. Belgrade Beer fest-a.

Tuzlanska pivara je nastupajući u Beogradu, u saradnji sa Općinom Tuzla predstavila turističke i ekonomske potencijale ovoga grada, prije svega Panonska jezera te bogatu solarsku i pivarsku tradiciju. S obzirom da je dnevna posjeta Sajmu prelazila 100.000 ljudi, ova promocija se pokazala veoma uspješnom i značajnom, te skrenula pažnju na turizam i kvalitetne pivarske proizvode koje Tuzla nudi. Posebno veliko interesovanje gosti štanda Tuzlanske pivare iskazali su za *Pivnicu Taverna*, nefiltrirana piva i gurmanske specijalitete koje ona nudi, tako da će uskoro uslijediti pregovori o mogućim turističkim posjetama Beograđana Tuzli i Tuzlanskoj pivari. U nastupu na 11. Belgrade Beer fest-u veliku podršku pružila je kompanija *Ball Packaging Europe Belgrade*.

(BMG)

Tuzlanska pivara - društveno odgovorna kompanija

PODRŠKA FESTIVALU „KALEIDOSKOP“ U TUZLI

Kao društveno odgovorna kompanija Tuzlanska pivara već decenijama podržava sve važne društvene procese. Posljednjih su godina posebice značajna investiranja u mlade i sport, čime se želi podstaći očuvanje zdravlja, povezivanje i puna društvena uključenost mladih u bh. društvu. Vođena takvom praksom, Tuzlanska pivara se i ove godine pojavljuje kao ponosni sponzor Festivala mladih Kaleidoskop koji se organizuje u Tuzli. Veliki koncert koji je organizovan pred Muzičkom školom u Tuzli, u noći 16/17. avgust 2013. uz nastup brojnih bendova podržan je upravo od Tuzlanske pivare, koja je na ovom prostoru stavila i svoje štandove. Iz Pivare naglašavaju da će ova-ke događaje svesrdno podržavati i ubuduće.

Na tržištu novo bezalkoholno piće „Refresh“

Paleta osvježavajućih napitaka kompanije Pivara d.d. Tuzla ovih dana je bogatija za novi brend - Refresh. Radi se o osvježavajućem, bezalkoholnom, gaziranom piću sa okusom kiwana koje je na tržište BiH lansirano u ugostiteljskom pakovanju od 0,25 litara – staklena boca, te u plastičnoj tzv. PET ambalaži od 0,5 i 1,5 litara

Refresh je proizvod u potpunosti osmišljen i kreiran od strane inženjera Pivara d.d. Tuzla, a rezultat je potrebe i zahtjeva tržišta. S obzirom da je ova kompanija posljednjih godina zauzela primat na široj tuzlanskoj regiji i sigurno svoju tržišnu dominaciju širi Bosnom i Hercegovinom, novi proizvodi samo upotpunjuju njenu ponudu, zadovoljavajući u potpunosti potrebe i želje konzumenata.

- **Brend osvježavajućih bezalkoholnih pića Ledena, izuzetnom prodajom i tražnjom, posljednjih godina je pokazao kako konzumenti vjeruju u kvalitet koji nudi Pivara d.d. Tuzla. Premašili smo sva očekivanja, ali smo se susreli i sa jasno definisanim zahtjevima tržišta, da ponudimo nove proizvode i da na takav način održimo korak sa svijetom. Vođeni takvim zahtjevima proizveli smo Refresh, osvježavajuće, gazirano piće sa prirodnim aromom, bez vještačkih sladila, kazao je Zlatan Pejić, direktor Pivare d.d. Tuzla. Prema njegovim riječima, napitak Refresh na tržištu je prisutan od 20. augusta 2013. godine.**

Menadžment kompanije Pivara d.d. Tuzla je proteklih nekoliko godina, odgovarajući na ekonomsku krizu koja je u zemlji i svijetu ostavila teške posljedice, zauzela stav da će na takvu situaciju odgovoriti intenzivnim razvojem i prosperitetom. Umjesto reduciranja radnih mjesta i smanjenja proizvodnje, krenulo se u investicije, modernizaciju prostrojenja, uvođenje novih proizvoda, osmišljavanje atraktivnog dizajna proizvoda i drugačiji pristup tržištu. Takva politika osigurala je veću prodaju i otvorila mogućnost za dalji razvoj. Brend Refresh, kao rezultat takve poslovne politike, samo je potvrda da je politika razvoja uspješan koncept od kojega u kompaniji Pivara d.d. Tuzla ni ubuduće neće odstupiti.

(BMG)

U potrazi za novim poslovnim mogućnostima

Predstavnik Slovačke agencije za investiranje i razvoj SARIO posjetio je Privrednu/Gospodarsku komoru Federacije BiH krajem augusta 2013. godine, i upoznao prisutne sa održavanjem konferencije u aprilu naredne godine u Bratislavi. Konferencija će se odvijati u dva bloka: politički i investicijski. Traže da se o ovoj konferenciji upoznaju predstavnici bh. privrede kako bi mogli predstaviti svoje projekte. Također, prisutni su upoznat sa održavanjem 7. slovačke kooperacijske berze koja će se održati 20. 11. 2013. godine u Bratislavi. Zemlja partner ovoj berzi je Ruska Federacija.

Na B2B susretima naše kompanije koje iskazuju interes za suradnju mogu pronaći nove partnere iz svijeta koji će se pojaviti na berzi. Potporu posjeti direktora SARIO agencije pružila je vlada Slovačke jer je i savjetnik, koji je i zamjenik ambasadora Slovačke u BiH, bio prisutan.

Š.A.

BiH – Kraljevina Bahrein

Predstavljanje na ZEPS-u

P/GKFBiH od 6 - 12.9.2013. posjetili su predstavnici AGBHC (Arabian Golf Bosnia&Hersegovina Centar) koji su organizatori predstavljanja privrede K. Bahreina na 20. sajmu ZEPS od 1 – 5. 10. 2013. Gosti iz K. Bahreina razgovarali su vezano za suradnju obje zemlje sa predstavnicima resornih ministarstava u FBiH i Parlamenta BiH.

Predstaviti će se 25 kompanija iz oblasti transporta, turizma, metalne industrije, hemijske industrije, poljoprivrede, trgovine i dr. Ovo će biti prvi put da neka od zemalja

arapskog zaliva nastupa sa velikim brojem privrednika na nekom od sajmova u BiH.

Predstavljanje privrede K. Bahrein finansijski je podržala njihova vlada. Cilj im je da uspostave tješnju suradnju između dvije zemlje.

U pratećem programu organizirat će se poslovna konferencija kojoj će prisustvovati predstavnici resornih ministarstava obje zemlje i privrednici.

Š.A.

Četiri bh. kompanije dobile dozvole za izvoz

Turska umjesto Hrvatske

Po nalogu Ministarstva prehrane, poljoprivrede i stoke Republike Turske, provedena je kontrola u 14 proizvodnih pogona bh. prehrambenih firmi koje su bile kandidati za izvoz u Tursku, a četiri kompanije su ispunile uslove za izvoz.

Tursko tržište od 76 miliona stanovnika izuzetno je zahtjevno i proći njihovu inspekciju, zadovoljiti njihove standarde i dobiti dozvolu za izvoz veliki je uspjeh za bh. kompanije, koje na ovaj način traže alternativu hrvatskom tržištu, koje su izgubile zbog ulaska ove zemlje u Evropsku uniju i neispunjavanja evropskih standarda za izvoz proizvoda životinjskog porijekla.

Sve četiri ove kompanije proteklih dana bile su na sajmu prehrambene industrije u Istanbulu gdje su pokušale konkretizovati dozvole za izvoz.

Kako su kazali u mljekari Milkos, oni već rade prijedloge ugovora za izvoz u Tursku, ali je problem transport.

Naime, jedina luka preko koje naše kompanije mogu

izvoziti u Tursku je crnogorska Luka Bar, no izvoz preko nje je tri puta skuplji nego transport kamionima kopnenim putem. Glavni problem je što naše kompanije ne mogu izvoziti preko Luke Ploče. Iako je nakon ulaska Hrvatske u EU dozvoljen slobodan promet preko ove luke, nisu uvezane u TRACES sistem (sistem za elektronsko praćenje pošiljaka koji se koristi u svim zemljama EU, tako da se u svakom momentu zna šta ulazi u EU, u kojoj količini i gdje će pošiljka završiti).

Ipak, u bh. kompanijama su optimisti u pogledu izvoza jer očekuju da uskoro dođe inspekcija FVO iz EU koja bi trebalo da odobri i objekte za izvoz u EU, tako da će onda moći lakše izvoziti i u Tursku.

Dotad, kompanije će se pozabaviti dizajnom proizvoda, deklaracijama i pripremanjem ugovora za tursko tržište. Uskoro će se znati kada će inspektori iz EU doći u BiH.

Predstavljanje bh. firmi

Na 21. međunarodnom sajmu prehrambenih proizvoda i tehnologije u Istanbulu učestvovala su mnoge firme iz cijelog svijeta uključujući i 11 firmi iz Bosne i Hercegovine

Na sajmu koji se održavao u organizaciji Turske federacije udruženja prehrambenih proizvoda (TGDF) učestvovalo je više od 550 poznatih svjetskih firmi sa više od 1.000 različitih proizvoda.

Domaće prehrambene proizvode na istanbulskom sajmu su predstavile firme iz 28 zemalja, među kojima se nalaze i Sjedinjene Američke Države (SAD), Koreja, Ekvador, Argentina, Brazil, Tajland, BiH i Palestina.

Iz BiH je na sajmu svoje proizvode izložilo 11 firmi na sedam štandova uz podršku Privredne komore FBiH.

Firme iz BiH su najviše izlagale prehrambene proizvode kao što su mlijeko i mliječni proizvodi, te biljna ulja.

Predstavnica bh. firmi Eldina Begović izjavila je za Anadolu Agency (AA) da je cilj bh. firmi bio da svoje najbolje i najkvalitetnije proizvode predstave turskom tržištu i turskim potrošačima.

- Ovo je drugi put da učestvujemo na ovom sajmu u Istanbulu. Ovo je odlična prilika da turske potrošače upoznamo sa našim proizvodima. Mislimo da na tursko tržište možemo ući posebno sa proizvodima kao što su mlijeko i ostali mliječni proizvodi, kazala je Begović.

Iz BiH su, između ostalog, na sajmu učestvovala firme i udruženja, "Udruženje proizvođača sira", Halilović, ZDI Product, Meggle, Elmar, Milkos Joint Stock i Elmar Aroma Care.

(Anadolija)

Otvoren trgovački centar Suša commerce

Firma Suša commerce 29. augusta u Visokom je otvorila trgovački centar čije će poslovne prostore koristiti deset firmi

Svečanu vrpcu na otvaranju ovog savremenog poslovnog centra presjekao je dugogodišnji poslovni partner i prijatelj porodice Suša, ugledni privrednik Izudin Ahmetlić, vlasnik kompanije Hifa oil iz Tešnja.

- Kada razgovaraju slikari sa slikarima, umjetnici sa umjetnicima oni imaju svoj stil izražavanja. Ali kada razgovaraju privrednici sa privrednicima, oni uvijek imaju kratke i koncizne razgovore, gdje se uvijek traže zajednički imenitelji u rješavanju problema i pronalaženju puta naprijed.

- Moram priznati da Visoko nije svjesno koliko mladi ljudi iz porodice Suša rade i promoviraju i grad Visoko i privredu sa ovih prostora. Nije u pitanju granica kantona

ili Federacije BiH nego znatno šire područje i zato i građani Visokog ali i cijele FBiH imaju razlog da budu ponosni na ovu poduzetnu porodicu. Ovaj objekat je samo potvrda koliko ljubavi, požrtvovanja i sredstava je uloženo. U ime svih poslovnih partnera, u ime privrednika, želim im da ovakvih projekata bude još, rekao je Ahmetlić u uvodnom obraćanju.

Novi trgovački centar raspolaže sa oko 6.500 metara kvadratnih korisnog prostora koji će koristiti deset firmi koje svoje djelatnosti obavljaju na širem području Visokog. Novootvoreni centar će donijeti 80 novih radnih mjesta.

Svoje poslovanje na novoj lokaciji u gradu će nastaviti firme s različitim spektrom poslovanja. Posjetioci trgovačkog centra će moći ovdje pronaći sve što im je potrebno, jer će na raspolaganju imati supermarket, banku, zlataru, trgovinu informatičke opreme i mnoge druge trgovine koje se bave različitim poslovnim djelatnostima.

U cijeloj priči o novom trgovačkom centru bitno je istaći da se radi o projektu koji je realiziran od strane vrlo marljivih ljudi koji nastavljaju porodični biznis. Naime, Osman i Mahir Suša nastavljaju da razvijaju posao koji je započeo njihov otac Meho.

Firma Suša commerce je osnovana prije 15 godina i bavi se spektrom djelatnosti. U svom poslovanju firma se primarno bavi preradom mesa, posjeduje vlastitu farmu i klaonicu, ali se pored navedenih djelatnosti bavi i nizom drugih koje nisu usko povezane sa primarnom djelatnošću. ○

Među 500 najvećih kompanija u Srednjoj Evropi i dvije kompanije iz BiH

Na ovogodišnjoj listi 500 najvećih kompanija u Srednjoj Evropi, koju je objavila konsultantsko-revizorska kuća Deloitte, našle su se i dvije kompanije iz Bosne i Hercegovine. Radi se o Optima Grupi, koja se, zabilježivši 638,9 miliona eura prihoda od prodaje, uspjela plasirati na 367. Mjesto, te o ASA Prevent Grupi, koja se s 520,7 miliona eura prihoda od prodaje, plasirala na 463. poziciju.

Ni ove godine nije bilo značajnih promjena pri vrhu liste 500 najvećih kompanija Srednje Evrope, pa su prve tri pozicije ponovno zauzele dvije kompanije iz sektora energetike, poljski PKN Orlen i mađarski MOL, dok se na trećoj poziciji našla češka Škoda. Poljske su kompanije nastavile dominirati Deloitteovom listom 500 najvećih, te čine jednu trećinu ukupnog broja kompanija koje su se ove godine uvrstile na listu.

S druge strane, ovogodišnju tabelu karakterizira usporavanje rasta prihoda kompanija, pa je tako ove godine taj rast iznosio 3,3 posto, dok je prošle godine iznosio 9,8 posto. Trend usporavanja nastavljen je i u 2013., a u prvom je kvartalu zabilježen pad prihoda od 0,5 posto.

Potrošački sektor i transport, te sektor energetike i ove godine čine gotovo dvije trećine kompanija koje su se ove godine uspjele uvrstiti na listu.

- Iako je sektor robe široke potrošnje i transporta zastupljen s većim brojem kompanija, sektor energetike prednjači po ostvarenim prihodima, čineći čak 42 posto liste, komentirala je Sabina Softić, partner u Deloitteu, te dodala:

- Sektor tehnologije, medija i telekomunikacija od 2008.

godine bilježi konstantan pad prihoda, koji na godišnjoj razini prosječno iznosi oko tri posto, a osim toga bilježi i pad broja kompanija koje se uspijevaju uvrstiti na listu – od nekadašnjih 48 kompanija danas je zastupljen sa 33.

Na listu 500 najvećih kompanija u Srednjoj Evropi ove se godine plasirala 41 kompanija iz Adria regije, jednako kao i lani.

- Ovo se može smatrati i pozitivnim iznenađenjem, budući da su države regije u prosjeku zabilježile pad privrede u 2012. godini, u usporedbi s kakvim-takvim rastom zabilježenim u Srednjoj Evropi, istakla je Softić. Slovenija je i ove godine zabilježila najviše predstavnika na CE Top 500 listi, čak 18. Za njom slijedi Hrvatska s 12 predstavnika na listi, dok je Srbija ove godine zabilježila pad bro-

ja predstavnika, te je s lanjskih 11, pala na osam predstavnika na listi. Za razliku od prošle godine, kada nije imala niti jednog predstavnika na listi, BiH ih ove godine bilježi dva, a Makedonija jedan. Tri najveće kompanije iz Adria regije ove su godine bile INA s ostvarenih 3,97 milijardi eura prihoda od prodaje, Agrokor grupa s 3,95 milijardi eura prihoda i slovenska Petrol Grupa, koja je lani ostvarila 3,75 milijardi eura prihoda.

Promatrano s aspekta neto dobiti najbolju 2012. godinu u regiji imao je NIS, s 401 milionom eura dobiti, dok se na drugoj poziciji našao, inače tradicionalno vodeći, Hrvatski Telekom, čija se dobit u odnosu na 2011. smanjila 8,5 posto te je u 2012. ostvario 225 miliona eura dobiti. Slovenska Krka treća je najprofitabilnija kompanija u regiji, a slijede je Telekom Srbije, INA, i zanimljivo Tarkett, kompanija iz Srbije, koja se bavi proizvodnjom materijala za uređenje interijera, s 66 miliona eura neto dobiti.

Osim liste 500 najvećih kompanija, Deloitte je kreirao i rang-liste 50 najvećih banaka i osiguravajućih društava.

- Kao i prošle godine, vodeću poziciju je zauzela poljska PKO BP banka, s imovinom koja je u 2012. iznosila 47,526 milijardi eura. Niti jedna banka iz BiH nije se uspjela plasirati na listu 50 najvećih, dok je od banaka iz Adria regije najbolji plasman ostvarila Zagrebačka banka, koja se drugu godinu za redom uspjela plasirati među prvih 10, navodi Mirza Bihorac, menadžer u Deloitteovom Odjelu revizije.

Među osiguravateljima prednjači poljski PZU, s ostvarenih 3,88 miliona eura ukupne zaračunate premije. Jednako kao i u slučaju banaka, niti jedan osiguravatelj iz BiH nije se uspio uvrstiti na Deloitteovu listu.

(klix.ba)

Proizvodnja za model Dacia Logan Sedan

Prevent grupacija u BiH će proizvoditi automobilske presvlake za model Dacia Logan Sedan. Proizvodnja kreće krajem godine na lokaciji u Zenici. Ovo je prvi put da Prevent proizvodi automobilske presvlake za ovaj model, gdje će biti angažovano 150 radnika.

Prevent je u prvoj polovini 2013. godine povećao izvoz, ali negativna konjunktura koja je prisutna u cijeloj automobilskoj industriji u Evropi utječe i na bh. autoindustriju. Prema nekim procjenama evropsko tržište bilježi pad od preko 10 posto. Paralelno sa padom tržišta, Prevent je okončao i jedan od najznačajnijih projekata za cijelu Grupaciju. S njegovim završetkom zabilježeno je i smanjenje broja narudžbi, pa time dolazi do optimizacije troškova ali i broja uposlenika, na pojedinim proizvodnim lokacijama.

- Moram naglasiti da se ovdje radi o kratkoročnoj optimizaciji ljudskih resursa i prilagođavanju proizvodnih kapaciteta kojim će biti pogođeno do pet posto ukupnog broja uposlenika Grupacije. Međutim, Prevent nastavlja

sa novim projektima koji će osigurati stabilnost u poslovanju kao i otvaranju novih radnih mjesta, ističe Kenan Nalbantić, član Uprave Prevent grupacije.

Pored ovog projekta sa Dacia Logan Sedanom, Prevent će u narednom periodu imati i uvođenje novih modela.

(Klix.ba)

ZAVOD ZA STATISTIKU FBiH

Indeks obima industrijske proizvodnje, juli 2013. - proizvodnja manja za 0,5%

Ukupna desezonirana industrijska proizvodnja u Federaciji Bosne i Hercegovine u julu 2013. u odnosu na juni

2013. manja je za petodsto. U julu 2013. u odnosu na juli 2012. industrijska proizvodnja u Federaciji BiH, kalendarski prilagođena, manja je za 0,8%.

Prema GIG agregatima u julu 2013. u odnosu na juni/lipanj 2013., indeksi obima industrijske proizvodnje u Intermedijarnim proizvodima veći su za tri odsto i Trajnim proizvodima za široku potrošnju veći su za 0,1%. Kapitalni proizvodi manji su za 8,3%, Energija je manja za 7,6% i Netrajni proizvodi za široku potrošnju manji su za 4,7%.

U godišnjim poređenjima Kapitalni proizvodi veći su za 32,3% i Intermedijarni proizvodi veći su za 6,6%. Trajni proizvodi za široku potrošnju manji su za 17,9%, Energija je manja za 13,1% i Netrajni proizvodi za široku potrošnju manji su za 1,8%.

Indeks obima industrijske proizvodnje prema područjima KD BiH 2010. (EU NACE Rev.2)

Prema područjima KD BiH 2010. desezonirana industrijska proizvodnja u julu/srpnju 2013. u odnosu na juni/lipanj 2013. u Vađenju ruda i kamena bilježi pad od osam

odsto. U Prerađivačkoj industriji bilježi pad od 2,4%, u Proizvodnji i snabdijevanju/opskrbi električnom energijom i plinom pad od 2,4%.

U julu/srpnju 2013. u odnosu na juli/srpanj 2012., industrijska proizvodnja, kalendarski prilagođena, bilježi rast u Prerađivačkoj industriji za 6,1%, u Proizvodnji i snabdijevanju el.energijom i plinom rast za 2,8%, u Vađenju ruda i kamena bilježi pad od 35,3%.

AGENCIJA ZA STATISTIKU BiH

Izvoz za sedam mjeseci ove godine veći za 8,5 posto

Za sedam mjeseci ove godine izvoz iz BiH je iznosio 4,95 milijardi KM, što je za 8,5 posto više nego u istom periodu 2012. godine, dok je uvoz iznosio 8,568 milijardi KM, što je za 1,5 posto manje nego u istom periodu prethodne godine, saopćila je Agencija za statistiku BiH.

Pokrivenost uvoza izvozom je iznosila 57,8 posto, dok je vanjskotrgovinski robni deficit iznosio 3,618 milijardi KM. Izvoz u zemlje CEFTA je iznosio 732 miliona KM, što je za 3,8 posto manje nego u istom periodu 2012. go-

dine, dok je uvoz iznosio 891 milion KM, što je za dva posto manje nego u istom periodu prethodne godine.

Pokrivenost uvoza izvozom je iznosila 82,2 posto.

Izvoz u zemlje Evropske unije je iznosio 3,696 milijardi KM, što je za 9,9 posto više nego u istom periodu 2012. godine, dok je uvoz iznosio 5,230 milijardi KM, što je za 1,5 posto manje nego lani. Pokrivenost uvoza izvozom je iznosila 70,7 posto.

Proizvođačke cijene industrijskih proizvoda u julu ove godine ostale nepromijenjene

U julu 2013. godine, u poređenju s junom, proizvođačke cijene industrijskih proizvoda za ukupnu industriju su nepromijenjene, dok su u odnosu na juli prethodne godine niže za 2,6 posto, saopćila je Agencija za statistiku BiH.

U julu ove godine u poređenju s junom proizvođačke cijene industrijskih proizvoda na domaćem tržištu niže su za 0,1, dok su u odnosu na juli 2012. godine niže za 2,9 posto. U julu 2013. godine u poređenju s junom pro-

izvođačke cijene industrijskih proizvoda na nedomaćem tržištu više su za 0,2, dok su u odnosu na juli 2012. godine niže za dva posto.

U prošlom mjesecu u poređenju s junom proizvođačke cijene industrijskih proizvoda porasle su u Energiji za 0,4, te u Netrajnim proizvodima za široku uporabu 0,2 posto.

U istom razdoblju opale su proizvođačke cijene u Intermedijarnim proizvodima za 0,3, te Trajnim proizvodima za široku upotrebu za 0,1 posto.

Cijene kapitalnih proizvoda su u istom razdoblju ostale nepromijenjene. U julu 2013. godine u poređenju sa julom prethodne godine proizvođačke cijene industrijskih proizvoda opale su u Energiji za 3,8, Intermedijarnim proizvodima za 1,4, Kapitalnim proizvodima za 1,3, Trajnim potrošačkim dobrima za 0,6, te Netrajnim potrošačkih dobara za 0,4 posto.

Indeks obima industrijske proizvodnje u BiH za juli 2013. godine - **rast proizvodnje za 5,9 %**

Ukupna desezonirana industrijska proizvodnja u BiH u julu 2013. u poređenju sa junom 2013. bilježi pad za 1,1%. U julu 2013. u poređenju sa julom 2012. industrijska proizvodnja u BiH, kalendarski prilagođena, bilježi rast za 5,9%.

U julu 2013. u odnosu na juni 2013. proizvodnja Intermedijarnih proizvoda je veća za 5,3%, Trajnih proizvoda za široku potrošnju veća za 3,4%, proizvodnja Energije veća za 0,5%, dok je proizvodnja Netrajnih proizvoda za široku potrošnju manja za 2,7%, a Kapitalnih proizvoda manja za 11,2%.

U julu 2013. u odnosu na juli 2012. proizvodnja Kapitalnih proizvoda je veća za 22,0%, Intermedijarnih proizvoda veća za 7,4%, Trajnih proizvoda za široku potrošnju veća za 5,1%, Energije veća za 3,7%, Netrajnih proizvoda za široku potrošnju veća za 2,9%.

Indeks obima industrijske proizvodnje prema područjima KD BiH 2010 (EU NACE Rev.2)

Za područja KD BiH 2010. desezonirana industrijska proizvodnja u julu 2013. u poređenju sa junom 2013. bilježi rast u Vađenju ruda i kamena za 1,5%, Proizvodnji i snabdjevanju električnom energijom i plinom rast za 0,5%, Prerađivačkoj industriji rast za 0,1%.

U julu 2013. u odnosu na juli 2012. industrijska proi-

zvodnja, kalendarski prilagođena, bilježi rast u Prerađivačkoj industriji za 8,6%, u Proizvodnji i snabdjevanju električnom energijom i plinom rast za 8,3%, dok je u Vađenju ruda i kamena zabilježen pad za 13%.

Indeksi obima industrijske proizvodnje prema oblastima KD BiH 2010

Posmatrano po oblastima djelatnosti (stope izračunate iz desezoniranih indeksa) u julu 2013. u odnosu na juni 2013. najveći rast zabilježen je u oblasti 19 - Proizvodnja koka i rafiniranih naftnih proizvoda (79,4%), oblasti 23 - Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda (16,4%), i oblasti 33 - Popravak i instaliranje mašina i opreme (16,4%). Najveći pad industrijske proizvodnje u julu 2013. u odnosu na juni iste godine zabilježen je u oblasti 11 - Proizvodnja pića (30,6%), oblasti 30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava (27,8%), i oblasti 26 - Proizvodnja računara te elektroničkih i optičkih proizvoda (25,4%).

Posmatrano po oblastima djelatnosti (stope izračunate iz kalendarski prilagođenih indeksa) u julu 2013. u od-

nosu na juni 2013. najveći rast zabilježen je u oblasti 32 - Ostala prerađivačka industrija (101,5%) i oblasti 14 - Proizvodnja odjeće (70,8%).

Najveći pad industrijske proizvodnje u julu 2013. u odnosu na juni iste godine zabilježen je u oblasti 30 - Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava (63,0%) i oblasti 27 - Proizvodnja električne opreme (36,7%).

BiH bi mogla godišnje da gubi 75 do 100 miliona eura iz fondova EU zbog suparništva između srpskih, hrvatskih i bošnjačkih političara koji ne mogu da se dogovore o tome kako treba potrošiti taj novac, upozoravaju zvaničnici EU

Bez napretka do septembra, BiH bi mogla da ostane bez nekoliko stotina miliona dolara iz IPA fondova u sljedećem ciklusu raspodjele sredstava od 2014. do 2020. godine, jer će novac biti preusmjeren u susjedne zemlje, koje se, takođe, nadaju da će ući u EU.

- IPA je prepristupni instrument. Da li se ova zemlja kreće ka članstvu ili ne? Iskreno, ja mislim da se ne kreće ka članstvu, rekao je Reutersu zamjenik šefa delegacije EU u BiH Renzo Daviddi.

On je dodao da isti problemi postoje već godinama i da bi BiH mogla da ostane bez pristupa fondovima bez napretka na političkom frontu sljedećeg mjeseca.

Evropska komisija je zbog zastoja već suspendovala projekte iz oblasti poljoprivrede, turizma i pomoći malim preduzećima.

Daviddi je rekao da je BiH naročito nefleksibilna kada je riječ o bescarinskom uvozu robe iz EU zbog straha za svoje poljoprivredne proizvođače i da zato traži brojne "druge stvari".

- Na kraju krajeva, BiH traži više od EU nego što EU traži od BiH, rekao je zamjenik šefa delegacije EU u BiH.

Izvoz BiH u Republiku Hrvatsku tokom jula, u kojem je naš susjed ušao u EU, oboren je za čak 14 odsto u odnosu na prethodni mjesec, čime su se obistinila strahovanja domaćih privrednika

Najnoviji podaci Agencije za statistiku BiH pokazuju da je vrijednost julskog izvoza u R Hrvatsku u poređenju s junom pala za skoro 18 miliona KM, odnosno sa 127,9 miliona maraka na oko 110 miliona, pišu Nezavisne.

Intenzitet trgovinskog udara na bh. privredu zbog poštrenih evropskih uslova za plasman domaćih proizvoda na hrvatsko tržište vidljiv je iz činjenice da se, prije julskog pada, ove godine bilježio šestomjesečni rast izvoza u RH za 11,6 odsto.

Iako je poslovna zajednica u RH ogorčena zbog toga što je BiH zauzela recipročan stav zahtijevajući da uvozni hrvatski proizvodi takođe moraju ispunjavati EU standarde, iz statističkih podataka je vidljivo da imaju manju štetu nego BiH. RH, naime, bilježi nešto blaži procentualni pad mjesečnog uvoza u BiH, za 7,5 odsto, odnosno za 14,5 miliona KM u poređenju s junom (sa 192,5 na 178

miliona KM).

Nemanja Vasić, potpredsjednik Spoljnotrgovinske/Vanjskotrgovinske komore BiH, kaže da je smanjenje trgovinske razmjene dvije zemlje bilo očekivano u novonastalim okolnostima izlaska RH iz regionalne zone slobodne trgovine CEFTA i ulaska u EU.

Njemačka mljekara Zott otvorila u Gradačcu novi proizvodni pogon u koji je investirano 50 miliona konvertibilnih maraka

Pogon je otvoren prvog dana Gradačkog sajma, koji je održan od 28. do 31. augusta ove godine.

Ova kompanija prošle godine je kupila većinski udio u mljekari Mliječni put, što je bila investicija od oko 30

miliona KM. Ove godine je Zott, koji važi za jednu od najvećih mljekara u Evropi, odlučio proširiti proizvodnju. Istovremeno, u sklopu sajma gradačka firma Mlin Nezić otvorit će svoj novi pogon, a riječ je o mlinu u koji je uloženo pet miliona KM.

Gradački sajam, kako je njegov direktor Husein Topčagić rekao za Oslobođenje, okupit će ove godine 270 izlagača iz BiH regije.

Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva Tuzlanskog kantona potpisalo Aneks ugovora o koncesiji s privrednim društvom „Terakop“ d.o.o. Živinice

Koncesija je na 20 godina uz bankovnu garanciju od 55.000 KM. Riječ je o uvećanom eksploatacionom polju krečnjaka koje je ugovorom sa 4,2 povećano na 21,14 hektara.

- Ovo je jedan pozitivan primjer jednog kamenoloma koji se društveno odgovorno ponaša i svoje obaveze izmiruje prema Ugovoru o koncesiji. Koncesija se dodjeljuje na 20 godina i bankovna garancija o koncesijama dostavljena je nama na godinu dana u iznosu od 55.000 KM - izjavio je Željko Knežiček, ministar industrije, energetike i rudarstva Tuzlanskog kantona, istakavši da je došlo do potpisivanja Aneksa jer je privredno društvo „Terakop“ d.o.o. Živinice završilo sve svoje obaveze prema Ugovoru o koncesiji.

Direktor i vlasnik firme „Terakop“ d.o.o. Živinice Nusrret Softić, koji upošljava 100 radnika, istaknuo je da je veoma teško zadržati konkurentnost na tržištu.

- Tvrdim odgovorno, kao privrednik, da nikad teže nisu bili uslovi privređivanja, zato tražim od vlasti svih ni-

voa da nam pomogne da ostavimo i osposobimo proizvodni sektor, to je jedini realan sektor koji stvara, te mislim da ćemo zajedno uspjeti - izjavio je Softić.

Koncesiona naknada u toku godine mora biti najmanje 25,5 hiljada KM. Inače, cijena jednog metra kubnog eksploatacionog krečnjaka iznosi 0,55 KM.

Prosječna neto plata po zaposlenom za juni 2013. godine u Federaciji BiH iznosi 825 KM

U saopštenju Federalnog zavoda za statistiku navodi se da je u odnosu na isti mjesec 2012. godine mjesečno isplaćena neto plata po zaposlenom za juni 2013. godine nominalno viša za 0,2 odsto, a realno je niža za 0,3 odsto.

Prosječno isplaćena bruto plata u FBiH po zaposlenom za juni ove godine iznosi 1.258 KM i nominalno i realno je niža za 2,8 odsto u odnosu na prethodni mjesec.

U odnosu na isti mjesec prethodne godine, prosječna mjesečna isplaćena bruto plata po zaposlenom za juni 2013. godine nominalno je viša za 0,2 odsto, a realno niža za 0,3 odsto.

Ukupan broj zaposlenih u FBiH, prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u junu je iznosio 453.249, što predstavlja povećanje zaposlenih za 0,2 odsto u odnosu na maj 2013. godine.

U odnosu na godišnji prosjek broja zaposlenih u 2012. godini došlo je do smanjenja broja zaposlenih za 0,5 odsto.

AS Group: Konditorski proizvodi na tržištu Makedonije

Nakon što su se Vispaskovi brendovi Zlatna džezva i Bosanska kuhinja probili na makedonsko tržište, otvorili su vrata i ostalih proizvoda iz AS grupacije, potvrdio je Rušmir Hrvić, član Uprave ASA Groupa.

On je za Oslobođenje kazao da su već dva dana u Jelahu predstavnici makedonske firme Mineks iz Kavadaraca, koji su obišli tvornicu konditorskih proizvoda, uvjerali se u bogat asortiman i kvalitet jelaških slatkiša i u razgovoru s menadžmentom AS grupacije dogovorili saradnju.

- Upoznali smo se s našim novim partnerima na Novosadskom sajmu, gdje su prijatelji na našem štandu imali šta vidjeti. Uz to, dodatni motiv je naša velika Zlatna džezva koja se ovih dana nalazi u Skoplju u okviru privrednih dana Republike Makedonije, gdje Makedonci uz našu kafu degustiraju naše raznovrsne slatkiše. Dolazak gospode iz Mineksa je samo nastavak naših bilateralnih razgovora, što će u konačnici imati za rezultat prve isporuke naših proizvoda iz Jelaha za ovog kupca i distributera. Prije toga, zajedno smo izanalizirali do u detalje tamošnje tržište i nadam se uspješnoj saradnji, kazao je Hrvić.

Moguća zabrana izvoza struje iz BiH u EU

BiH još nije uradila ništa iako je u januaru ove godine dobila rok od dva mjeseca da ispuni dio obaveza iz Ugovora o Energetskoj zajednici, pa je samo pitanje vremena kada će biti kažnjena zbog neispunjavanja obaveza.

Zbog problema u kojima se nalazi i prijetnji da će biti isključena iz članstva u Energetskoj zajednici, Mirko Šarović, ministar spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH,

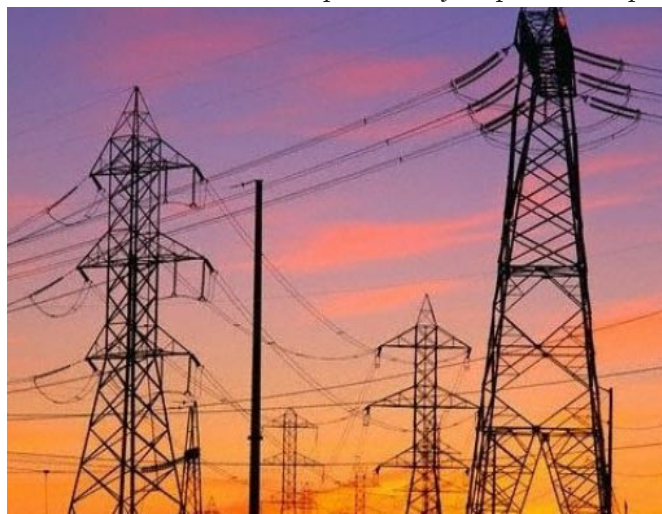
posjetit će sjedište Energetske zajednice u Beču i razgovarati s Janezom Kopačem, direktorom ove zajednice, koja okuplja sve zemlje članice EU i većinu zemalja potencijalnih kandidata za EU.

U Ministarstvu spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH potvrđeno nam je da će Šarović otputovati u Beč, a nezvanično saznajemo da će ministar pokušati da, iako BiH ne ispunjava svoje obaveze, produži ugovor o članstvu do 2020. godine i dati čvrste garancije da će BiH krenuti putem ispunjavanja preuzetih obaveza.

Podsjećamo, pristupanjem članstvu Energetske zajednice, BiH se obavezala da će ispuniti preuzete obaveze, između ostalih, urediti tržište gasa i električne energije u BiH.

Pored "izbacivanja" iz članstva u Energetskoj zajednici, što je već najavljeno, najgora bi ipak mogla biti zabrana izvoza električne energije iz BiH u zemlje EU.

- Trenutno ima nekoliko procesa koji su protiv BiH po-

krenuti zbog neispunjavanja obaveza. Jedna od mogućnosti je i prijetnja zabranom izvoza električne energije iz BiH i druge radikalne mjere. To su najvažnija pitanja koja se moraju rješavati, potvrdio je Mirza Kušljagić, predsjedavajući Komisije za spoljne poslove Predstavničkog doma Parlamenta BiH.

On je naglasio da ne vjeruje da će BiH biti isključena iz članstva u Energetskoj zajednici, ali da je ipak alarmanтно to što BiH ne ispunjava svoje obaveze i što je od svih članica najgora po tom pitanju.

Zbog prijetnji isključivanjem i sankcijama protiv BiH koje bi se sasvim sigurno odrazile na ekonomsku sliku BiH, krajem septembra biće održana i tematska sjednica Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Komisije za spoljne poslove Predstavničkog doma BiH i Komisije za spoljnu i trgovinsku politiku, carine, saobraćaj i komunikacije Doma naroda Parlamenta BiH.

U RS smatraju da ugovorom nije predviđeno donošenje krovnog zakona o gasu na nivou BiH, dok sa druge strane, u FBiH tvrde da je to obaveza, kao i uspostavljanje jednog operatera i regulatora za gas.

Nedavno je RS izmijenila Zakon o gasu i uskladila ga sa direktivama EU, dok FBiH još nema takav zakon i, kako nezvanično saznajemo, čeka rasplet situacije u vezi sa članstvom i uslovima Energetske zajednice.

Utvrđen prijedlog izmjena i dopuna Zakona o sjemenu i sadnom materijalu poljoprivrednog bilja

Vlada Federacije BiH je na 80. sjednici održanoj 26. 8. 2013. godine utvrdila je i Parlamentu FBiH uputila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sjemenu i sadnom materijalu poljoprivrednog bilja. Na ovaj način, tekst ovog usklađuje se sa odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o federalnim ministarstvima, kojim su Federalni zavod za poljoprivredu Sarajevo i Federalni agromediteranski zavod Mostar određeni za vršenje stručnih i drugih po-

slova iz mjerodavnosti FBiH. Oni su, između ostalog, ovlašćeni i za vršenje certificiranja sjemena i sadnog materijala poljoprivrednog bilja.

Tako sada, uz Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, nadležna kantonalna ministarstva, te druge pravne osobe koje ispunjavaju uvjete propisane Zakonom (a koje ovlasti Federalno ministarstvo), poslove u području sjemenarstva i rasadničarstva obavljaju Federalni zavod za poljoprivredu Sarajevo i Federalni agromediteranski zavod Mostar.

Nadalje, zbog nedosljedne primjene još aktuelnog Zakona, Federalna uprava za inspeksijske poslove nije mogla uspješno primjenjivati odredbe Zakona o inspekcijama i drugih pozitivnih materijalnih propisa u okviru svoje mjerodavnosti, što se, prije svega ogledalo u različitosti propisanih kaznenih odredbi u Zakonu o prekršajima u FBiH i drugim materijalnim propisima. Zbog navedenog, nužno je bilo usuglasiti postojeće zakonske propise sa Zakonom o prekršajima FBiH, a u cilju efikasnog i na zakonu utvrđenog obezbjeđenja sredstava za priliv i rast Proračuna FBiH.

Utvrđen Prijedlog zakona o dopuni Zakona o Komisiji za vrijednosne papire

Federalna vlada je na 80. sjednici održanoj 26. 8. 2013. godine utvrdila i u parlamentarnu proceduru po hitnom postupku uputila Prijedlog zakona o dopuni Zakona o Komisiji za vrijednosne papire. Dopune Zakona, kako je obrazloženo, potrebne su radi nastavka neometanog funkcionisanja finansijskog tržišta u FBiH.

Stoga će, prema novopredloženom rješenju, predsjednik, zamjenik predsjednika i članovi Komisije nastaviti da obavljaju svoje dužnosti do imenovanja osoba koje će ih zamijeniti.

Naime, kako je sadašnjem sastavu Komisije istekao mandat, a novi članovi još nisu imenovani, bilo je potrebno da postojeći članovi nastave obavljanje dužnosti radi omogućava-

nja funkcionisanja finansijskog tržišta.

Autentično tumačenje Zakona o Komisiji za vrijednosne papire

Federalna vlada je na 80. sjednici održanoj 26. 8. 2013. godine utvrdila Prijedlog autentičnog tumačenja člana 5. Zakona o Komisiji za vrijednosne papire, koji su potpisali predsjedavajući oba doma Parlamenta FBiH.

Prema tom tumačenju, dužnost vršenja funkcije predsjednika, zamjenika predsjednika i tri člana Komisije za vrijednosne papire ne prestaje istekom mandata Komisije od pet godina, nego istekom mandata i odlukama o razrješenju i imenovanju, koje donosi predsjednik FBiH uz saglasnost dopredsjednika Federacije, te potvrđivanjem tih odluka u Parlamentu FBiH.

Ovo autentično tumačenje primjenjuje se od dana primjene člana 5. Zakona o Komisiji za vrijednosne papire i bit će objavljeno u "Službenim novinama FBiH".

Kako je obrazloženo, Komisija je organ uprave od čijeg funkcioniranja u punom kapacitetu ovisi funkcioniranje cjelokupnog tržišta i privrede u cjelini. Namjera zakonodavca sasvim sigurno nije bila da samim protekom mandata, bez razrješenja, prestane rad Komisije i zaustavi se funkcioniranje tržišta i privrede. Prema tome, Komisija kao organ izvršne vlasti ne može prestati funkcionirati, jer bi to bilo protivno ustavnim principima o obaveznom funkcioniranju izvršne vlasti i, time, države.

Amandmani na Prijedlog zakona o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava

Vlada FBiH utvrdila je na 80. sjednici održanoj 26. 8. 2013. godine vlastite amandmane na Prijedlog zakona o finansijskoj konsolidaciji privrednih društava u FBiH, koji su rezultat usuglašenih stajališta Federalnog ministarstva energije, rudarstva i industrije i Federalnog ministarstva finansija.

Tako je iz Prijedloga zakona izbrisana odredba o izmirenju duga privrednih društava vrijednosnim papirima koji su izdati na njegovo ime, a čiji je emitent FBiH. Naime, već je predviđena mogućnost izmirenja duga ranije izdatim obveznicama po osnovu ratnih potraživanja. Ujedno je utvrđeno da, osim obveznica, ne postoje drugi vrijednosni papiri izdati na ime privrednih društava koja se konsolidiraju, a čiji je emitent FBiH.

Prema novoj definiciji, finansijska konsolidacija dugovanja društva s većinskim učešćem državnog kapitala za isporučene vodu, struju, plin, grijanje i ostale komunalne usluge obuhvata izmirenje glavnog duga, a kamate mogu biti otpisane. Finansijska konsolidacija ovih dugovanja može se izvršiti ukoliko društvo koje se konsolidira pribavi predhodnu saglasnost privrednog društva koje je pružilo usluge.

Jednim od amandmana predloženo je skraćivanje roka važenja ovog zakona sa šest godina na tri godine i šest mjeseci. Zahtjev za finansijsku konsolidaciju društvo s većinskim učešćem državnog kapitala može biti podnesen u roku od pet mjeseci od dana stupanja Zakona na snagu. Odluku o finansijskoj konsolidaciji donose Vlada FBiH, vlada kantona, gradsko ili općinsko vijeće u roku od 30 dana od dana dostavljanja zahtjeva.

Ukoliko društvo s većinskim učešćem državnog kapitala koje se konsolidira ne započne izmirenje tekuće finansijske obaveze u roku od 60 dana od dana donošenja odluke, nadležni organ vlasti će staviti van snage svoju odluku o finansijskoj konsolidaciji.

Odluka o prodaji imovine KTK "Visoko"

Vlada FBiH donijela je na 80. sjednici održanoj 26. 8. 2013. godine dvije odluke koje se odnose na prodaju imovine privrednog društva KTK "Visoko" d.d. Visoko.

Prvom je van snage stavljena Odluka o davanju saglasnosti na odluke Nadzornog odbora KTK "Visoko" o prodaji imovine kroz postupak male privatizacije. Razlog je što je postupak prodaje proglašen neuspjelim, jer nije pristigla niti jedna pravno valjana ponuda koja ispunjava uslove. Drugom Odlukom Vlada je dala saglasnost na odluku Nadzornog odbora KTK "Visoko" od 24. 6. 2013. godine o nastavku procesa privatizacije, putem parcijalne prodaje dijelova tehničko-tehnološke cjeline privrednog društva kroz postupak male privatizacije. Ocijenjeno je da prodaja pojedinačnih dijelova tehničko-tehnoloških cjelina koje se nalaze u krugu Topuzovog polja može biti uspješno okončana, te tako obezbijediti dio sredstava za uplatu neuvezanog staža zaposlenika i umanje- nja dijela obaveza KTK "Visoko".

Donesene izmjene i dopune uredbe o preuzimanju dijela funkcija prijašnjeg Federalnog ministarstva odbrane

Federalna vlada je na 80. sjednici održanoj 26. 8. 2013. godine donijela Uredbu kojom privremeno, do stupanja na snagu izmjena i dopuna Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave, utvrđuje organizaciju izvršavanja dijela funkcija prijašnjeg Federalnog ministarstva odbrane, koje su, u skladu sa Zakonom o odbrani BiH, preneseni u nadležnost entiteta, kantona i općina. Radi se o evidencijama o činjenicama iz oblasti regulisanja vojne obaveze, angažovanju u formacijama oružanih snaga tokom odbrambeno-oslobodilačkog rata u BiH, odnosno formacijama Armije Republike BiH i Hrvatskog vijeća odbrane, nadležnog organa unutarnjih poslova, civilnoj zaštiti, organima i pravnim osobama. Također, riječ je o vođenju evidencija o osobama koje su tokom izvršavanja vojne obaveze povrijeđene, ranjene, poginule, nestale, te o dodijeljenim vojnim odlikovanjima i priznanjima, vojnim činovima, formacijskim dužnostima i izrečenim sankcijama tokom vojne službe.

Uredbom je određeno i preuzimanje vojnoevidencionih i drugih dokumenata iz komandi, jedinica i ustanova Armije Republike BiH i Hrvatskog vijeća odbrane, kao i izdavanje uvjerenja o činjenicama iz službene evidencije.

Sve ove poslove će preuzeti Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata koje će formirati unutrašnju organizacionu jedinicu. Nova Uredba je donesena nakon što je raniju Ustavni sud FBiH, presudom od 18. 12. 2012. godine, proglasio neustavnom. Budući da je Vlada FBiH u parlamentarnu proceduru uputila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave, te da je Predstavnički dom predložene izmjene i dopune usvojio na sjednici 23. 7. 2013. godine, ostalo je još izjašnjenje Doma naroda.

Izmjena odluke o naknadi za pokriće troškova kontrole kvalitete određenih proizvoda pri uvozu i izvozu

Vlada FBiH donijela je 80. sjednici održanoj 26. 8. 2013. godine, na prijedlog Federalnog ministarstva trgovine, Odluku o izmjeni Odluke o visini i načinu plaćanja naknade za pokriće troškova kontrole kvalitete određenih proizvoda pri uvozu i izvozu. Prema ovoj odluci, visina troškova kontrole kvaliteta iznosi 30 konvertibilnih maraka po pošiljci, s tim da se to uvećava za 30 posto ukoliko se kontrola vrši izvan radnog vremena i neradnim danom. Ranijom odlukom, iznos kontrole izvan radnog vremena i neradnim danom uvećavan je za 100 posto.

Uz to, ukida se i naknada od 20 KM za svaki sat čekanja inspektora u slučaju da uvoznik ne pripremi robu za pregled u zakazano vrijeme.

U obrazloženju Odluke navodi se da je visina naknade za pokriće troškova kontrole u FBiH veća nego u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH. Ta činjenica opredjeljuje veći broj privrednih subjekata koji imaju poslovno sjedište u FBiH da uvoz i kontrolu kvalitete vrše preko prijelaza koje pokrivaju inspekcije RS-a i Brčko Distrikta BiH, što u konačnici ima

negativan efekt na priliv prihoda u Budžet FBiH. Stoga je cilj izmjene Odluke postepeno usklađivanje visine naknade u FBiH s onima u RS-u i Brčko Distriktu BiH.

Ubrzati radove na magistralnim cestama

Federalna vlada je na 80. sjednici održanoj 26. 8. 2013. godine usvojila izvještaj o implementaciji Programa utroška sredstava „Grant Federalnoj Direkciji cesta za kapitalne investicije“ utvrđenih Budžetom FBiH za 2007. godinu, sa stanjem na dan 31. marta 2013. godine. U skladu s ranije donesenim zaključcima po kvartalnim izvještajima, kojima je naloženo implementatoru - JP Ceste FBiH intenziviranje aktivnosti u cilju završetka realizacije projekta „Magistralna cesta M-4 Doboj - Tuzla, dionica: Drežnik (bolnica „Kreka“) - petlja Šićki Brod u dužini od 4,8 kilometara, Vlada je dodatno obavezala ovo preduzeće da ubrza radove na terenu i preduzme potrebne mjere na efikasnijem izvršenju ugovorenih obaveza.

Prihvaćen je i konačni Izvještaj JP Ceste FBiH o završetku implementacije projekta „Rekonstrukcija magistralne ceste M-18 Tuzla-Sarajevo (Šićki Brod - Jošanica) u dužini od 107 kilometara, dionica: Kladanj - Podpaklenik - Olovo. Naloženo je JP Ceste FBiH da preduzme dodatne aktivnosti u cilju intenziviranja poslova eksproprijacije i izvođenja radova na projektu Izgradnja ceste M-17.3 Neum - Stolac, dionica Kiševo - Broćanac.

Prihvaćen je i konačni Izvještaj JP Ceste FBiH o završetku implementacije projekta „Izgradnja ceste M-14 Bihać - Bosanska Krupa, dionica Čavkići - Spahići.

Zajednička porezna politika EU

Ciljevi i temeljna načela

Harmonizacija poreza u Evropskoj uniji nije zaseban cilj, već kao instrument ekonomske regulacije prati druge osnovne ciljeve. U tom kontekstu važno je razlikovati dvije vrste poreza:

Direktni (neposredni) porezi - plaća ih i njihov teret (neposredno) snosi porezni obveznik, a uključuju porez na dohodak (fizičkih osoba), porez na dobit (trgovačkih društava) i porez na imovinu;

Indirektni (posredni) porezi - razrezuju se na proizvodnju i/ili potrošnju pa ih plaćaju porezni obveznici (proizvođači i/ili trgovci), ali njihov teret (posredno tj. kroz povećanje cijene) snose krajnji potrošači. Uključuju porez na promet, porez na dodanu vrijednost i trošarine (akcize).

Pravni osnov za usklađivanje indirektnog oporezivanja definiran je članovima 110 do 113, prije 90 do 93 Ugovora o funkcioniranju EU. Naime, u EU je oporezivanje dohotka i dobiti još uvijek uglavnom u nacionalnom djelokrugu, a zajednička porezna politika odnosi se najviše na indirektnu poreze, koji neposredno utiču na funkcioniranje zajedničkog tržišta u području slobodnog kretanja roba i slobode pružanja usluga.

Osnivački ugovori ne spominju direktne poreze te njihova harmonizacija nailazi na brojne prepreke. EU se vrlo rijetko bavi oporezivanjem dohodaka pojedinaca, a tada nastoji osigurati nediskriminaciju u pogledu prilika za rad ili ulaganja u drugoj državi članici. U području opo-

rezivanja dobiti trgovačkih društava EU ima dva cilja: (1) spriječiti štetnu poreznu konkurenciju država članica i (2) omogućiti slobodno kretanje kapitala. Rješenje prepreka kod predmetnog poreza za korporativne porezne obveznike koji posluju u više od jedne države članice donosi koordinacija direktnih poreznih sistema. Koordinacija bi predstavljala nadogradnju domaćih sistema kako bi bili kompatibilni sa osnivačkim ugovorom te jedni s drugima. Cilj koordinacije nije zamijeniti postojeće nacionalne porezne sisteme za jedinstveni sistem Zajednice, već osigurati da ti nacionalni sistemi mogu nesmetano funkcionirati zajedno. Ključni principi novog koherentnog i koordiniranog direktnog poreznog sistema podrazumijevaju: (1) uklanjanje diskriminacije i dvostrukog oporezivanja; (2) sprečavanje nehotičnog neoporezivanja i zloupotrebe, te (3) smanjenje troškova za predmete koji su pokriveni sa više poreznih sistema.

Postupak odlučivanja

Harmonizacija oporezivanja, koje je jedno od temeljnih obilježja nacionalnog suvereniteta, za Uniju je još uvijek vrlo kompleksno pitanje i zato je potreban konsenzus pri donošenju odluka. Vijeće jednoglasnom odlukom, u skladu s posebnim zakonodavnim postupkom a nakon savjetovanja s Evropskim parlamentom i Privrednim i socijalnim odborom, donosi odredbe za usklađivanje zakonodavstva poreza na promet, trošarine i drugih oblika neindirektnih

oporezivanja u mjeri u kojoj je takvo usklađivanje potrebno kako bi se osiguralo osnivanje i funkcioniranje unutarnjeg tržišta i kako bi se izbjeglo narušavanje tržišnog natjecanja.

Strategija razvoja

Prvi ciljevi u području porezne politike postignuti su razmjerno brzo. Kumulativni višefazni porezi na promet koji nisu osiguravali fiskalnu neutralnost zamijenjeni su u 1970-im novim porezom na dodanu vrijednost. Najniža dogovorena stopa za većinu roba i usluga iznosi 15 odsto, ali su zbog kulturnih razlika ili stanja državnih javnih finansija mogući izuzeci. Postignut je i znatan napredak u usklađivanju trošarina i posebnih poreza na potrošnju.

Međutim, fiskalna neutralnost je donekle upitna sve dok nisu usklađeni direktni porezi. Naime, neke države članice su prije upravo snižavanjem direktnih poreza nastojale privući ulaganja iz drugih država, ali sada ih obavezuju zajednička Pravila ponašanja (Code of Conduct) radi sprečavanja sličnih pojava. Također, postoje pravila na nivou EU kojima se želi osigurati jednak tretman trgovačkim društvima koja isplaćuju kamate i dividende sestrinskim ili majčinskim društvima u drugim državama članicama, a određeno usklađivanje postignuto je i u oporezivanju štednje.

Općenito gledajući, napredak u ekonomskim integracijama zahtijeva i zahtijevat će sve veću harmonizaciju oporezivanja dobiti i dohotka. Stoga je Evropska komisija u 2001. godini predstavila cjelovitu strategiju razvoja zajedničke porezne politike koja bi trebala pomoći da se ostvare ciljevi postavljeni Lisabonskom strategijom kreiranja najkonkurentnije svjetske privrede. Komisija će u budućim aktivnostima posvetiti više pažnje poreznim problemima s kojima se susreću pojedinci i trgovačka društva koja posluju na unutrašnjem tržištu.

U području administrativno-tehničkih prilagodbi po-

trebno je spomenuti *Program Fiscalis 2013*, koji se mijenjao tokom vremena (1: 1998–2002.; 2: 2003–2007.; 3: 2008–2013.). Program ima ciljeve:

- jedinstvenu primjenu poreznih zakona Zajednice u svim državama članicama;
- zaštitu nacionalnih i finansijskih interesa Zajednice;
- nesmetano funkcioniranje unutarnjeg tržišta kroz borbu protiv izbjegavanja poreza i utaje, uključujući međunarodnu dimenziju;
- izbjegavanje narušavanja tržišnog natjecanja;
- smanjenje opterećenja za porezne obveznike i javnu upravu pod istim uvjetima.
- Aktivnosti u okviru Fiscalis 2013. godine se temelje posebno na:
 - komunikaciji i razmjeni informacija sistema;
 - multilateralnoj kontroli;
 - seminarima i projektnim grupama;
 - radnim posjetima;
 - aktivnostima obuke.

Od 2011. godine, svi trgovci koji su uključeni u carinske transakcije i međunarodnu logistiku, carini EU predaju sigurnosne podatke preko elektronske deklaracije, prije nego što se roba unese u ili izvan EU. Cilj ove carinske mjere je povećati sigurnost u međunarodnoj trgovini, omogućujući carini EU provođenje bolje analize rizika na temelju primljenih informacija unaprijed, a time i bolje ciljane kontrole. Osim toga, jedinstveni skup EU kriterija rizika se primjenjuje od strane država članica prilikom obavljanja carinske kontrole na robu koja ulazi ili izlazi u EU.

Institucije

Evropska komisija: *Opća uprava za oporezivanje i Carinsku uniju*

Evropski parlament: *Odbor za ekonomska i monetarna pitanja*

Vijeće Evropske unije: *Ekonomska i finansijska pitanja*
Pripremila: Lejla Sadiković

Sajmovi

Zeps 2013

U dosadašnjih devetnaest sajmovi omjer domaćih i inostranih izlagača je bio 55 naprema 45 posto. Učestvovalo je 9.413 izlagača, a štandove je posjetilo 1.275.995 posjetilaca

Dvadeseti jubilarni međunarodni Zenički privredni susreti (ZEPS) održat će se od 1. do 5. oktobra na sajmištu Kamberovića polje, potvrdila je direktorica Marketinga ovog sajma Dževdana Hukeljić. - Potvrđena je, sada već tradicionalna, kolektivna izložba na tristotinjak kvadrata veće grupe slovenačkih privrednika. Ono što je posebnost jeste nakon niza godina povratak Gorenje grupacije, a predstavice se sve članice grupacije, kazala je Hukeljić. Ona ističe da je ovogodišnji Generalni bh. sajam posebno po-

svećen energetske efikasnosti, te da će biti organizovana berza jedanaest projekata javnih objekata iz cijele BiH sa energetskim auditom. - Namjera je da se javne zainteresovani koji će finansiranjem «utopljanja» objekata svoju investiciju vraćati i zarađivati nakon izvjesnog broja godina, navodi Hukeljić.

Sajam će se sastojti iz dvanaest sajamskih blokova. Uz sajamske cjeline, i ove godine se u isto vrijeme, na području istog sajamskog kompleksa, održava «sajam u sajmu» ZEPS Intermetal, i to po deseti put. Organizatori očekuju veliku posjećenost stručne publike i privrednika, jer će upriličiti i Forum metalne industrije BiH, kao i direktne susrete privrednika regiona, a već je preciziran i termin Poslovnih susreta slovenačkih i bh. privrednika. ○